

LIFE

Verspreidings- en implementatieplan Life 21

VERSPREIDINGS- EN IMPLEMENTATIEPLAN LIFE 21

P. Sneijder¹

M.A. Koelen¹

J. Lamerichs¹

H.F.M. te Molder¹

P. van Nierop²

Wageningen, augustus 2007

Het VIP LIFE 21 is tot stand gekomen met financiële steun van ZonMw onder projectnummer 4000.0950,18/4010.0002

Correspondentieadres:

Hedwig te Molder

Wageningen Universiteit, Sectie Communicatiewetenschap

Hollandseweg 1, 6706 KN Wageningen

E-mail: Hedwig.teMolder@wur.nl

1. Wageningen Universiteit, Sectie Communicatiewetenschap, Hollandseweg 1, 6706 KN Wageningen
2. GGD Eindhoven, Afdeling Gezondheidsbevordering, Stadhuisplein 2, 5611 EM Eindhoven

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	Verspreidings- en implementatieplan 'LIFE 21'	4
1.2	Achtergronden project 'LIFE 21'	5
1.3	De DAM: een drietal toepassingsmogelijkheden	6
1.4	Het verzamelen van gespreksmateriaal	9
1.5	De discursieve actie methode en empowerment	10
1.6	Opzet en uitvoering VIP LIFE 21	11
2	DE PILOT TRAINING	14
2.1	Inleiding	14
2.2	Context pilot-training	15
2.3	Verslag pilot-training	17
2.3.1	Eerste bijeenkomst: Uitleg DAM	17
2.3.2	Tweede bijeenkomst: Oefenen met gespreksmateriaal	29
2.3.3	Derde bijeenkomst: Reflecteren met de doelgroep	34
3	EVALUATIE EN IMPLICATIES	38
3.1	Inleiding	38
3.2	Resultaten van de evaluatie en implicaties	38
4	AANBEVELINGEN VOOR IMPLEMENTATIE	43
4.1	Inleiding	43
4.2	K2 (Brabants Kenniscentrum Jeugd)	43
4.3	NIGZ / GGD Nederland	43
4.3	Tot slot	45
5	LITERATUURLIJST	46

6 BIJLAGEN

- 1 Hand-outs presentatie pilot-training K2
- 2 Oproep Stimulans Veldhoven
- 3 Tekst VPRO radio
- 4 Artikel Eindhovens dagblad 08-05-2007
- 5 Transcripten opgenomen materiaal Veldhoven
- 6 Hand-out analyse transcripten, bijeenkomst 2
- 7 Introductie pilot-training, bijeenkomst 3
- 8 Artikel Eindhovens dagblad 01-06-2007
- 9 Evaluatieverslag van K2
- 10 Verslag bijeenkomst NIGZ / GGD Nederland
- 11 Overzicht presentaties & workshops VIP plan

1 INLEIDING

1.1 Verspreidings- en implementatieplan 'LIFE 21'

In februari 2007 zijn de sectie Communicatiewetenschap van Wageningen Universiteit en de afdeling Gezondheidsbevordering van de GGD Eindhoven in februari 2007 gestart met het verspreidings- en implementatieplan LIFE 21.

Dit plan is een vervolg op het project 'Life 21', eveneens uitgevoerd door de sectie Communicatiewetenschap van Wageningen Universiteit en de afdeling Gezondheidsbevordering van de GGD Eindhoven, van april 2002 tot december 2005. De volledige titel van dit project luidde: '*LIFE21: Jongeren van 12-18 door middel van actieve participatie betrekken bij de invulling van hun eigen gezonde leefstijl*' (Gribling, 2000). Dit project is er in geslaagd jongeren aan te zetten tot nadenken over hun eigen aan gezondheid gerelateerd gedrag. Dit gebeurde aan de hand van het bestuderen van concrete gespreksfragmenten die een afspiegeling vormen van de gesprekken die jongeren dagelijks voeren, en door in detail te kijken naar een aantal specifieke strategieën die sprekers vaak (bewust of onbewust) in hun gesprekken hanteren.

Tijdens LIFE21 is een methode ontwikkeld waarmee jongeren in staat waren hun eigen gesprekken op toegankelijke wijze te analyseren. Deze *discursieve actie methode* bleek uitermate geschikt om jongeren tot eigen inzichten te laten komen over hun manier van communiceren en ook om jongeren aan te zetten tot het ontwikkelen van interventies en activiteiten in relatie tot gezond gedrag. Hieruit is het idee ontstaan de methode te verfijnen en breder toepasbaar te maken en deze vervolgens te verspreiden en implementeren in het cursusaanbod van instanties als het NIGZ en de GGD. ZonMW heeft subsidie toegekend voor het verspreidings- en implementatieplan LIFE 21. In het kader van dit plan is een pilot-training ontwikkeld en uitgetest bij medewerkers van het Brabants Kenniscentrum Jeugd (k2) en jongerenwerkers van de Stichting Stimulans uit Veldhoven. Aan de hand van de ervaringen uit deze pilot-training is de handleiding voor de Discursieve Actie Methode ontwikkeld.

In dit eerste hoofdstuk wordt ingegaan op de achtergronden van het project LIFE 21 en het ontstaan van de discursieve actie methode. Ook komt aan de orde hoe de methodiek aansluit bij huidige ontwikkelingen in gezondheidsbevordering. De laatste paragraaf in hoofdstuk 1 geeft weer hoe de opzet van het VIP plan er uitziet en welke fasen

zijn doorlopen. Hoofdstuk 2 van dit rapport bevat een uitgebreid verslag van het verloop van de pilot-training. In hoofdstuk 3 wordt de evaluatie van de pilot-training door de trainers en cursisten besproken, alsmede de implicaties hiervan voor de opzet van de handleiding.

De handleiding zelf vormt een aparte bijlage. In de handleiding zetten wij de vijf stappen van de discursieve actie methode uiteen aan de hand van gespreksfragmenten uit de gezondheidssfeer, bijvoorbeeld met betrekking tot voedingskeuze, mentaal welzijn, het chronisch vermoeidheidssyndroom en obesitas. Over de handleiding willen we een tweetal opmerkingen vooraf maken. Ten eerste is de handleiding geen zelfstandige inleiding op de discursieve actie methode. Zij is ontworpen om gebruikt te worden in een training door experts op het gebied van de gespreksanalyse, of door trainers die zelf eerder in de discursieve actie methode zijn opgeleid. Het betreft hier ook een eerste versie van de handleiding. Dit betekent dat vorm en inhoud nog steeds in ontwikkeling zijn.

Een tweede belangrijke opmerking heeft betrekking op de status van de gespreksanalyses die in het kader van deze methodiek gemaakt worden, bijvoorbeeld door trainers en de (in training zijnde) professionals. De discursieve actie methode vormt een handvat om belangrijke gespreksproblemen in kaart te brengen, maar zij is niet geschikt of bedoeld om een volledige analyse van gesprekken mee uit te voeren zoals dat in een academische context zou worden gedaan. Er heeft een uitdrukkelijke vertaalslag plaatsgevonden van theoretische inzichten (discursieve psychologie) naar de praktijk. Dit betekent niet dat de uitkomsten minder nuttig zijn, integendeel, maar wel dat ze in het licht van de praktijk moeten worden gewaardeerd (bijvoorbeeld door de analyses uitdrukkelijk de status van werkhypothesen te laten behouden, die tot doel hebben bepaalde thema's bij de doelgroep te agenderen).

1.2 Achtergronden project 'LIFE 21'

In het project LIFE 21 is gebruik gemaakt van *discourse* analytisch onderzoek. *Discourse* analyse¹ is een perspectief dat onderzoekt welke uiteenlopende sociale functies mensen met taal kunnen vervullen (Potter, 1996; te Molder, 1999; Lamerichs & te Molder, 2003; zie ook te Molder & Potter, 2005) en wordt op dit moment met name toegepast in een

¹ De *discourse*-analytische benadering die de basis vormt voor DAM wordt 'discursieve psychologie' genoemd (Edwards & Potter, 1992)

academische setting. In de 1e fase van LIFE21, het vooronderzoek, hebben de jongeren met behulp van een stappenplan, gebaseerd op discourse analyse, hun eigen gesprekken geanalyseerd. De nadruk lag hierbij op de wijze(n) waarop jongeren hun gedrag ten aanzien van bepaalde gezondheidsthema's legitimeren en welke sociale functies met die legitimeringen worden vervuld.

Het stappenplan, in het VIP ontwikkeld tot de *discursieve actie methode*, stelde de jongeren zelf in staat de rol van onderzoeker aan te nemen ten aanzien van eigen taal en gedrag. Aan de hand van concrete, door jongeren zelf opgenomen gesprekken is een aantal veel voorkomende strategieën besproken die jongeren (bewust of onbewust) in alledaagse gesprekken hanteren. Dit zijn bijvoorbeeld strategieën die betrekking hebben op het vellen van oordelen over anderen. Door deze strategieën expliciet te benoemen en door discussie te voeren over de 'wenselijkheid' en 'effectiviteit' van die strategieën, zet de methode jongeren aan om te reflecteren op legitimeringspraktijken van henzelf en leeftijdgenoten.

De *discursieve actie methode* bevordert een objectief-analytische houding, maar biedt tegelijkertijd ook een veilig en kritisch perspectief om te reflecteren op eigen taal en gedrag. De doelgroep is in de rol van onderzoeker 'waarnemer op afstand' en kan zo uiterst herkenbare thema's en strategieën op een veilige manier tot onderwerp van discussie maken. De methode is in LIFE 21 een goed instrument gebleken om een bewustwordingsproces bij jongeren op gang te brengen, en hen te stimuleren tot de ontwikkeling van interventies gericht op leeftijdgenoten (zie Lamerich et al., 2006). Uiteindelijk heeft het project geresulteerd in drie verschillende interventies: een theatervoorstelling; het organiseren van een songtekstenworkshop en het ontwerpen van fotocollages naar aanleiding van een door de jongeren bepaald thema.

In het kader van het VIP is het in LIFE 21 gebruikte analytische stappenplan verder uitgewerkt en geschikt gemaakt voor toepassing in meerdere contexten, ten behoeve van diverse doelgroepen.

1.3 De Discursieve Actie Methode (DAM): een drietal toepassingsmogelijkheden

De discursieve actie methode kan op drie manieren, al dan niet in combinatie met elkaar, worden ingezet, namelijk als:

- *Luistermethode*: De professional krijgt inzicht in de manier waarop de doelgroep communiceert en leert daarin patronen en strategieën te herkennen zodat hij hiermee rekening kan houden in de eigen communicatie met de doelgroep
- *Zelfreflectiemethode*: Bij deze methode wordt gebruik gemaakt van gespreksmateriaal waarbij de professional met de doelgroep in gesprek is. De professional krijgt inzicht in zijn eigen manier van communiceren met de doelgroep. Hoe gaat hij bijv. om met verantwoordelijkheid van de jongeren, hoe geeft hij adviezen, herkent hij problemen etcetera.
- *Participatiemethode*: De professional leert de doelgroep te begeleiden in het bestuderen van hun eigen taal en de strategieën die worden gebruikt. Het bespreken van veel gebruikte gespreksstrategieën met de doelgroep stelt de professional ook in staat om bepaalde aspecten van dat taalgebruik (bijvoorbeeld spelen met de verantwoordelijkheid voor je uitspraken) nadrukkelijk als onderwerp voor verdere discussie op te voeren (agenderen). De professional leert de doelgroep tevens begeleiden in het ontwikkelen van activiteiten en interventies die hierop aansluiten.

De DAM bestaat uit vijf stappen, die één voor één (en soms cyclisch) worden toegepast op 'natuurlijk' gespreksmateriaal (bijvoorbeeld de alledaagse conversaties van een groep vrouwen over gezondheidsproblemen). De stappen staan hieronder weergegeven. Zonder hier al uitgebreid op de verschillende stappen in te gaan (dat gebeurt in hoofdstuk 5), willen we ze kort in verband brengen met de verschillende toepassingsmogelijkheden van de DAM:

Figuur 1: Stappen van de discursieve actie methode

De Discursieve Actie Methode

Stap 1: Van oordelen naar observeren

Stap 2: Het (interactie)probleem van de spreker identificeren

Stap 3: Benoemen van discursieve strategieën

Stap 4: Van analyse naar evaluatie

Stap 5: Participatieve ontwikkeling van activiteiten

Stap 1 tot en met 4: Luisteren naar de doelgroep

Met het doorlopen van stappen 1 tot en met 4 van de discursieve actie methode krijgen professionals inzicht in de sociale functies van taalgebruik binnen de doelgroep. Sprekers houden altijd rekening met bepaalde kritiek die toehoorders *zouden kunnen* hebben. In deze toepassing van de DAM kan de aandacht bijvoorbeeld uitgaan naar de manier waarop de doelgroep tegenover een mogelijk kritisch publiek (ong)gezond gedrag verantwoordt of verantwoordelijkheid voor bepaalde praktijken afschuift.

De professional ontwikkelt gevoeligheid voor mogelijke interactieproblemen waar sprekers mee te maken hebben. Wanneer de doelgroep uit rokers bestaat kan zo'n probleem bijvoorbeeld zijn: 'Hoe verantwoord ik mijn mislukte stoppoging zonder dat ik overkom als een persoon die geen wilskracht heeft?'. Wanneer de doelgroep uit mensen met overgewicht bestaat kan een probleem zijn: 'Hoe verminder ik de verantwoordelijkheid voor mijn overgewicht zonder dat het lijkt alsof ik die verantwoordelijkheid wil 'afschuiven'?'.

De professional is in staat dit type problemen (of dilemma's) te herkennen en krijgt tevens inzicht in de manieren waarop sprekers deze problemen oplossen. Wanneer de roker uit het vorige voorbeeld bijvoorbeeld vertelt over zijn stoppoging zal hij zijn verantwoordelijkheid mogelijk externaliseren door naar moeilijke omstandigheden te verwijzen. Voor de professional is het belangrijk snel te kunnen zien welke problemen en strategieën dominant zijn in zijn doelgroep, zodat hij er *rekening mee kan houden* wanneer hij haar benadert om over bepaalde problemen te praten (dit betekent niet automatisch dat deze strategieën gecorrigeerd zouden moeten worden!).

Stap 1 tot en met 4: Reflecteren op je eigen interactie met de doelgroep

Daarnaast kunnen stappen 1 tot en met 4 ook worden toegepast op interactie waaraan de professional zelf deelneemt (denk aan consulten). Hiermee verkrijgt de professional inzicht in de manier waarop hij met de doelgroep communiceert.

Stap 1 tot en met 5: Reflectie samen met de doelgroep, en haar stimuleren tot participatie

Stap 1 tot en met 5 worden samen met de doelgroep uitgevoerd (op basis van een voorlopige analyse van het gespreksmateriaal door de professional). De professional begeleidt de doelgroep in het analyseren en kritisch reflecteren op de eigen manier van communiceren. De doelgroep wordt zich bewust van de *effecten* van de manier waarop ze over bepaalde zaken praat, en evalueert deze effecten.

Wanneer de setting waarin de methode wordt toegepast het toelaat en wanneer er voldoende middelen zijn (geld, tijd) kan stap 4 een aanzet vormen voor een participatief traject (stap 5) waarin interventies worden ontwikkeld in samenwerking met de doelgroep. Project LIFE 21 is een voorbeeld van een project waarin alle gebruiksmogelijkheden en stappen van DAM aan de orde zijn gekomen.

1.4 Het verzamelen van gespreksmateriaal

De discursieve actie methode kan worden toegepast op gespreksmateriaal van de doelgroep waarin zich een steeds terugkerend interactieprobleem voordoet. Het gaat hierbij om problemen op het niveau van de interactie, dus niet om problemen die aan de orde worden gesteld *als thema* van het gesprek. Onderstaande tabel maakt dit verschil duidelijk.

Figuur 2: Thematische problemen en interactieproblemen

Probleem als thema van gesprek	Interactieprobleem
Overgewicht	Hoe vertel ik over mijn mislukte dieet zonder dat ik overkom als een persoon met een gebrek aan zelfdiscipline?
Roken	Hoe presenteer ik mijn rookgedrag als een verantwoorde keuze?
Hulp vragen in geval van depressie	Hoe vraag ik om hulp zonder dat ik incompetent en/of compleet afhankelijk van anderen lijk?

Nu is het niet zo dat dit type interactieproblemen op afstand te herkennen is. In de meeste gevallen zal de professional in eerste instantie op zijn/haar intuïtie moeten afgaan, en (steeds terugkerende) gesprekssituaties moeten selecteren die problematisch zijn zonder duidelijk aanwijsbare oorzaak.

Als 'onderzoeksmateriaal' kunnen gesprekken met en binnen de doelgroep worden opgenomen, maar ook kan gedacht worden aan teksten afkomstig van fora en chatboxen op Internet. Er is een aantal criteria voor het verzamelen en gebruiken van gespreksmateriaal:

- De gesprekken en/of teksten zijn afkomstig van de doelgroep zelf.

- De gesprekken en/of teksten zijn bij voorkeur 'natuurlijk'. Dat wil zeggen dat ze ook plaats zouden vinden als ze niet gebruikt werden voor analyse of onderzoek.
- De gesprekken en/of teksten bevatten een mogelijk probleem op interactieniveau.

In LIFE21 werd de discursieve actie methode toegepast op gespreksmateriaal dat niet in thematiek was gestuurd. De methode kan echter ook worden ingezet bij een vooraf gekozen onderwerp (bijv. 'roken'). Het gespreksmateriaal zou dan verkregen kunnen worden via interviews of focus groep interactie, die vanuit discursive analytisch perspectief bestudeerd kunnen worden als vormen van natuurlijke interactie (Potter & Hepburn, 2005). Het is dan bijvoorbeeld belangrijk om antwoorden van de respondent te bestuderen in samenhang met de vragen van de interviewer.

De keuze om met videobeelden te werken is in sommige gevallen niet verstandig (zie hoofdstuk 3). De herkenbaarheid van de personen kan bij professionals leiden tot het vellen van normatieve oordelen over de sprekers, wat de methode in eerste instantie juist tracht te ontmoedigen. Het is wellicht beter alleen het geluidsmateriaal te laten horen of zelfs alleen naar de uitgeschreven versies (transcripten) van gesprekken te kijken (voor een uitgebreide toelichting op te gebruiken materiaal verwijzen we naar de handleiding, hoofdstuk 4).

1.5 De discursieve actie methode en empowerment

De DAM methode sluit nauw aan bij de huidige waardering van het perspectief van *empowerment* binnen de gezondheidsbevordering (Visser e.a., 2007; Jacobs e.a., 2005; HEN, 2006). *Empowerment* is het proces waardoor mensen grotere controle ontwikkelen over hun eigen gezondheidsgelateerde gedrag (cf. Lamerichs e.a., 2006). Ondanks de aandacht voor het *empowerment* perspectief hebben gezondheidsbevorderaars dikwijls nog moeite met het toepassen ervan omdat het haaks staat op de zogenoemde *evidence based* benadering. Bovendien wordt het als lastig ervaren om voorafgestelde doelen te behouden wanneer de doelgroep de richting van de interventie bepaalt (ibid.). De DAM biedt aanknopingspunten voor interventies. Het type interventie is echter doelgroepgestuurd en hangt nauw samen met de uitkomsten van het reflectieproces.

In de handleiding wordt een aantal voorbeelden van gespreksfragmenten getoond die een directe relatie hebben met gezondheid, namelijk gespreksfragmenten over voedingskeuzes, mentaal welzijn, chronisch vermoeidheidssyndroom en obesitas. Ook zullen enkele gespreksfragmenten uit de gezondheidsvoorlichting worden gebruikt.

1.6 Opzet en uitvoering VIP LIFE 21

Het succes van de *discursieve actie methode* zoals die in LIFE21 is toegepast, vormde het vertrekpunt voor de VIP activiteiten die we van 15 februari tot 30 augustus 2007 hebben uitgevoerd. Om deze activiteiten te kunnen realiseren, hebben we gebruik gemaakt van de contacten die waren opgedaan in de Eindhovense context.

De VIP activiteiten zijn in nauwe samenwerking met de GGD Eindhoven georganiseerd. Tevens zijn er ten behoeve van de pilot-training contacten gelegd met K2 (Brabants Kenniscentrum Jeugd). De opzet in de tijd zag er als volgt uit:

- *fase 1: ontwikkelen van een eerste versie van DAM*

Er is een eerste versie van het DAM stappenplan ontwikkeld als basis voor de pilot-training aan professionals

- *fase 2: ontwikkelen van een pilot-training*

We hebben een pilot-training ontwikkeld die professionals in staat stelt om met het analytische stappenplan te werken. Allereerst moesten de opzet en doelstelling van de training worden afgestemd op de deelnemersgroep, en het project waarbinnen de training werd uitgevoerd. Daarnaast werden de belangrijkste inzichten uit de gespreksanalyse in verschillende oefeningen uitgewerkt zodat de deelnemers daar tijdens de pilot-training mee aan de slag konden. Om de training te kunnen aanbieden aan professionals die dagelijks met de doelgroep jongeren werken, hebben we via jongerenorganisatie K2 (Brabants Kenniscentrum Jeugd) deelnemers geworven.

- *fase 3: pilot-training uitvoeren*

We verzorgden een pilot-training voor medewerkers van K2 (Brabants Kenniscentrum Jeugd) en jongerenwerkers uit Veldhoven. Zij zijn werkzaam in het peer project 'Uit de shit', in opdracht van de gemeente Veldhoven. Met dit project wilde de gemeente nagaan

waarom jongeren met problemen zich over het algemeen niet wenden tot de zogenaamde ‘zorgloketten’ in Veldhoven. In dit project interviewden jongeren andere jongeren om erachter te komen waar zij naartoe gaan om hun problemen op te lossen. De training maakte inzichtelijk met welke dilemma’s jongeren worstelen als ze over hun problemen en hulpinstanties vertellen en biedt op die manier aanknopingspunten om tot andere vraagstellingen en gespreksingangen te komen.

■ *fase 4: pilot-training evalueren en handleiding schrijven*

Op basis van de methodiek die ontwikkeld is in het project LIFE 21 en de ervaringen uit de pilot-training hebben we vervolgens een handleiding ontwikkeld voor het gebruik van de Discursieve Actie Methode. Aan de hand van de inzichten die tijdens de pilot-training zijn opgedaan is de methodiek verfijnd en zijn gespreksfragmenten geselecteerd uit verschillende contexten, die dienen als voorbeelden om verschillende gespreksstrategieën te demonstreren. De methode zoals uitgewerkt in de handleiding is breed toepasbaar en daarmee geschikt om ook de legitimeringspraktijken van andere doelgroepen te leren kennen. Hierbij kan gedacht worden aan doelgroepen zoals mensen met overgewicht of andere gezondheidsgerelateerde problemen. De handleiding zelf vormt een aparte bijlage bij dit rapport.

■ *fase 5: integratie in programma’s voor deskundigheidsbevordering*

Het NIGZ heeft de intentie uitgesproken om de training in haar deskundigheidsprogrammering op te nemen. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang (september 2007).

Het VIP is uitgevoerd in de periode vanaf 15 februari 2007 t/m 30 augustus 2007 (bij een aanstelling van 0,8 fte).

Figuur 3: Werkplan VIP

Periode	Activiteiten
Feb 2007-April 2007:	Ontwikkelen stappenplan / checklist (stap 1) Deelnemers pilot-training werven (stap 2) Vorbereiden en schrijven van pilot-training (stap 2)

April 2007-Mei 2007	Organiseren en uitvoeren van de pilot-training (stap 2 en 3)
Juni-Augustus 2007	Pilot-training evalueren en feedback verwerken (stap 4) Eventuele verbeterpunten doorvoeren in definitieve handleiding voor professionals (stap 4) Aanbevelingen leveren om de pilot-training uit te breiden en te integreren in de deskundigheidsbevorderingsprogrammavan het NIGZ (stap 5)

De producten die dit VIP heeft opgeleverd zijn de volgende:

1. Een praktisch toepasbare handleiding van de methode die is uitgetest in een pilot-training (aparte bijlage bij dit rapport en zie ook hoofdstuk 2 en 3 van dit rapport)
2. Een intentieverklaring van organisaties die de methode in hun deskundigheidsbevorderingsprogramma opnemen (dit rapport, hoofdstuk 4)
3. Verslag van de ervaringen met de pilot training (dit rapport, hoofdstuk 2) en aanbevelingen om de training uit te breiden tot trainingsmodule (dit rapport, hoofdstuk 4)

2 DE PILOT TRAINING

2.1 Inleiding

Als eerste stap in het verspreidings- en implementatieplan is een pilot-training ontwikkeld die professionals in staat stelt om met het in LIFE 21 ontwikkelde analytische stappenplan te werken. Met het stappenplan kunnen de professionals de *discussieve actie methode* in de praktijk toepassen.

De pilot-training is gebruikt om het stappenplan te evalueren en concrete aanbevelingen voor de opzet van de handleiding te verkrijgen. De handleiding dient als leidraad voor professionals om gesprekken binnen of met de doelgroep te verkennen en hierop te reflecteren en eventueel participatieve activiteiten te ontwikkelen. Afgestemd op de groep cursisten en hun motieven om deel te nemen kende de pilot-training 3 verschillende doelen:

- Professionals die in de praktijk met de doelgroep werken kunnen interactieproblemen en strategieën in interactie identificeren.
- Professionals kunnen de doelgroep aanzetten tot reflectie op eigen handelen.
- Professionals krijgen handvatten aangereikt voor het voeren van 'goede', en 'effectieve' gesprekken.

Dit zijn belangrijke vaardigheden en inzichten voor professionals die met doelgroepen werken. De pilot-training stelde deze vaardigheden en inzichten dan ook nadrukkelijk centraal.

In paragraaf 2.2 beschrijven wij de deelnemersgroep van de pilot-training en het project waarin de training is ingebed. Vervolgens wordt uitgebreid verslag gedaan van de training. Evaluaties van de training en implicaties hiervan voor de handleiding worden in hoofdstuk 3 besproken.

Ofschoon dit hoofdstuk ook zelfstandig kan worden gelezen, verdient het aanbeveling om eerst de handleiding voor de discussieve actie methode door te nemen. De opzet van de pilot, en de reacties van de deelnemers laten zich beter begrijpen wanneer ook de basis van de methode voor de lezer duidelijk is.

2.2 Context pilot-training

We verzorgden de pilot-training voor 4 medewerkers van K2 (Brabants Kenniscentrum Jeugd) en 3 jongerenwerkers van de Stichting Stimulans uit Veldhoven. K2 is een instantie op het gebied van jeugdonderzoek en beleidsadvisering. Het contact met deze instantie is reeds gelegd tijdens de uitvoering van LIFE 21. Op 23 maart 2007 hebben we de pilot-training aangeboden in een gesprek met de projectleider van het cursusbureau van K2 en een adviseur op het gebied van jongerenonderzoek (zie bijlage 1 voor het voorlichtingsmateriaal over de training). Het aanbod werd enthousiast ontvangen en viel samen met de start van een project dat K2 begeleidt in opdracht van de gemeente Veldhoven.

In Veldhoven kunnen jongeren zich wenden tot de zogenaamde 'zorgloketten', als zij problemen hebben op het gebied van welzijn. Deze zorgloketten blijken in Veldhoven echter niet goed te werken. De gemeente wil via een peer-to-peer benadering informatie verzamelen over de redenen hiervan en een antwoord op de vraag vinden waar jongeren dan wel naartoe gaan met problemen (zie voor overige informatie ook bijlage 2, 3, 4 en 8).

In het project interviewen jongeren andere jongeren van dezelfde leeftijdscategorie (12-18) om erachter te komen waar zij naartoe gaan om hun problemen op te lossen. De jongeren selecteren zelf beeldmateriaal voor een eindpresentatie in de vorm van een film die aan de gemeente zal worden getoond. De training in de discursieve actie methode kan (1) inzichtelijk maken welke gespreksproblemen jongeren hebben als ze over hun problemen en hulpinstanties vertellen en (2) aanknopingspunten bieden om tot andere vraagstellingen en gespreksingangen te komen. Deze context is dus bij uitstek geschikt voor een inzet van DAM als luistermethode.

De inbedding van de pilot-training in het peer-to-peer project van de gemeente Veldhoven bood ons de mogelijkheid de eerste vier stappen van de DAM aan de orde te laten komen (stap 1: van oordelen naar observeren, stap 2: het interactieprobleem van de spreker identificeren, stap 3: aanwijzen van discursieve strategieën, stap 4: van analyse naar reflectie). De training bestond oorspronkelijk uit twee bijeenkomsten, maar werd uitgebreid naar drie bijeenkomsten.

Het doel van de eerste bijeenkomst, op 9 mei 2007, was de cursisten vertrouwd te maken met de discursieve actie methode. DAM werd uitgelegd aan de hand van bestaand gespreksmateriaal en oefeningen. De tweede bijeenkomst volgde op 23 mei. In de

tussentijd hebben cursisten het door jongeren opgenomen gespreksmateriaal aan ons geleverd, zodat wij interessante fragmenten en gespreksproblemen konden selecteren voor de tweede bijeenkomst.

De tweede bijeenkomst had als doel de interactie van de jongeren uit Veldhoven te leren kennen door sprekersproblemen en strategieën in kaart te brengen. We hebben de uitgeschreven versies van de aangeleverde interviews uitgedeeld aan de cursisten en geoefend met de door ons geselecteerde fragmenten. De nadruk voor de selectie lag op de vraag: 'welk interactieprobleem lost de jongere op wanneer hij of zij vertelt over zijn dagelijkse problemen en welke strategieën gebruikt hij hiervoor?'. Jongeren hielden in hun beschrijvingen van problemen rekening met de mogelijkheid dat ze op bepaalde manieren over konden komen. Ze gebruikten strategieën om 'cool' over te komen, maar niet als 'een probleemjongere / ruziezoeker'. Verder lieten ze op subtiele wijzen blijken 'zelf in staat te zijn om problemen op te lossen'. Hierdoor wordt voor de cursisten duidelijk waarom de jongeren dingen op een specifieke manier vertellen en hoe zij daar als professionals rekening mee kunnen houden bij het benaderen van de doelgroep.

De cursisten kregen in de tweede bijeenkomst de gelegenheid te discussiëren over de gespreksstrategieën die sprekers gebruikten om bepaalde interactionele problemen op te lossen, zoals het probleem 'hoe kom ik stoer over zonder direct als probleemjongere te worden bestempeld', maar ook over toegepaste interviewtechnieken en de effecten hiervan, zoals het verschil in antwoorden van jongeren wanneer er wordt gevraagd naar 'problemen' of juist naar 'oplossingen'.

Bij de derde bijeenkomst waren de jongeren uit Veldhoven die de interviews hebben uitgevoerd zelf aanwezig om beeldmateriaal te selecteren voor de eindpresentatie aan de gemeente. In eerste instantie was het niet de bedoeling dat de DAM op deze bijeenkomst ook zou worden ingezet, maar in overleg met de jongerenwerkers en medewerkers van K2 kreeg de methode een rol bij het selecteren van interessante fragmenten.

In een dergelijk 'uitgebreid traject' konden bijna alle aspecten van de discursieve actie methode worden belicht, met een nadruk op de methode als 'luistermethode' (reflectie samen met de doelgroep, en haar stimuleren tot participatie). Stap 5 (participatieve ontwikkeling van activiteiten) is in dit traject achterwege gebleven omdat de DAM pas later in het bestaande traject, met vooropgezette interventies, werd ingepast. De pilot-training

was dus niet gericht op het inzetten van de methode als participatiemethode zoals DAM in LIFE 21 is gebruikt. Hieronder volgt een verslag van de drie bijeenkomsten van de pilot-training aan de hand van de gebruikte powerpoint slides (met versimpelde vormgeving).

2.3 Verslag pilot-training

2.3.1 Eerste bijeenkomst: Uitleg DAM

De eerste bijeenkomst van de training vindt plaats in Odeon, een jongerencentrum in Veldhoven. De cursisten en trainers zitten om een ronde tafel. In de training komen achtereenvolgens aan de orde: de achtergrond van de training (LIFE 21), de verschillende stappen van de methode, opdrachten en evaluatie.

Indeling training

WAT GAAN WE DOEN?

- Achtergrond en doelstellingen methode

De Discursieve Actie Methode

- STAP 1: Van oordelen naar observeren
- STAP 2: Wat staat er op het spel voor de spreker?
- STAP 3: Discursieve strategieën blootleggen
- *STAP 4: Van analyse naar activiteiten*
- *STAP 5: Participatieve ontwikkeling van activiteiten*
- Opdrachten
- Evaluatie en afspraken volgende bijeenkomst

Een toelichting op het project LIFE 21 dient om de cursisten kennis te laten maken met de achtergrond van de training en de wijze waarop DAM praktisch is toegepast bij hun eigen doelgroep 'jongeren'.

Doelstellingen LIFE 21

ACHTERGROND VAN DEZE TRAINING

Doelstelling project 'LIFE 21'

- Jongeren stimuleren om door middel van actieve participatie interventies te ontwikkelen op het gebied van gezondheid
- Door die actieve participatie jongeren bewust maken van hun eigen gedrag en de manier waarop ze dit gedrag legitimeren
 - alledaagse gesprekken tussen jongeren als uitgangspunt
 - gespreksmateriaal wordt samen met jongeren geanalyseerd
 - op basis van analyse en discussie ontwikkelen jongeren interventies gericht op leeftijdsgenoten (en voeren die ook uit)

Vervolgens worden de doelstellingen en de voordelen van de Discursieve Actie Methode uitgelegd aan de cursisten (zie ook hoofdstuk 1).

Introductie en doelstellingen Discursieve Actie Methode (DAM)

DOELSTELLINGEN DAM

Doelstellingen van de Discursieve Actie Methode

- inzicht in de alledaagse interactie van doelgroepen zoals jongeren
- samen met de jongeren hun eigen gesprekken analyseren – bewustwording van de manieren waarop zij hun gedrag legitimeren
- op basis van inzicht in gespreksproblemen en – strategieën ontwikkelt de doelgroep zelf activiteiten (participatie)

Introductie van de methode

We leggen de stappen van de discursieve actie methode uit aan de hand van gespreksfragmenten. De eerste stap is 'van oordelen naar observeren'. Deze stap kan worden vertaald als het eigen maken van een niet-normatieve houding ten opzichte van gesprekken. In plaats van te oordelen over sprekers observeren we wat er gebeurt in een gesprek en wat de effecten zijn van uitspraken.

Om duidelijk te maken dat de nadruk ligt op de effecten van beschrijvingen, beginnen we met een gespreksfragment waarin een vader en een moeder beide een ander antwoord geven op een vraag van een wijkverpleegkundige. Door te laten zien dat de vader en moeder verschillende interpretaties tonen, maken we duidelijk dat dezelfde uitspraak verschillende effecten kan hebben ondanks mogelijke bedoelingen van de spreker.

Uitleg stap 1 aan de hand van gespreksfragment

STAP 1: VAN OORDELEN NAAR OBSERVEREN

Fragment 1

HV: Hij is aan het genieten, he?
Vader: Ja, dat is hij zeker!
Moeder: Hij heeft geen honger, want hij heeft net zijn flesje gehad.

Vraag:

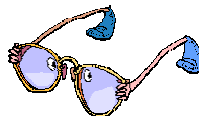
Hoe (verschillend) vatten de vader en de moeder de opmerking van de verpleegkundige hier op?

Samenvatting van stap 1

STAP 1: VAN OORDELEN NAAR OBSERVEREN

Wat gaan we doen?

- we bekijken interactie met een andere bril; de observerende OF 'descriptieve' bril

- de methode analyseert de *effecten* die bepaalde uitingen bij de gesprekspartner(s) hebben, niet de *intenties*
- door te observeren, stel je oordelen over de sprekers uit

Na de uitleg van en het oefenen met stap 1 introduceren we stap 2 van DAM door middel van citaten van gespreksanalytici ('Elke beschrijving van iets is ook een verklaring voor iets', 'Iedere uitspraak is een oplossing voor een probleem' en 'Elke spreker heeft iets te winnen of te verliezen; sprekers zijn niet belangeloos'). Deze citaten maken goed duidelijk dat sprekers systematisch problemen oplossen in interactie. In de tweede stap van DAM identificeren we het probleem dat wordt opgelost door de spreker. Het gaat hier om een probleem op interactieniveau. Een spreker houdt altijd bewust of onbewust rekening met een kritisch publiek bij het opbouwen van een geloofwaardig verhaal. Hij heeft het probleem dat hij ergens van kan worden 'beschuldigd' of verdacht, zoals het hebben van vooroordelen, jaloezie, of incompetentie. De spreker zorgt ervoor dat hij deze 'mogelijke beschuldigingen' – die al of niet terecht zijn! - voorkomt door zaken op bepaalde manieren te formuleren.

Na het uitleggen van deze tweede stap introduceren we de vragen die de cursisten kunnen stellen aan het materiaal om achter het 'sprekersprobleem' te komen. Vervolgens leggen we uit waarom het belangrijk is om te weten dat de spreker beschuldigd kan worden van het hebben van bepaalde belangen. Een belangrijke reden is het feit dat die belangen, of hetgeen waarvan de spreker beschuldigd kan worden, zijn geloofwaardigheid nadelig beïnvloeden

Vragen als leidraad bij stap 2

STAP 2: HET PROBLEEM VAN DE SPREKER

Handige vragen die je kunt stellen om mogelijke sprekersbelangen te achterhalen zijn:

- *WAT STAAT ER VOOR DE SPREKER OP HET SPEL?*
- *WAARVAN KAN DE SPREKER WORDEN 'BESCHULDIGD' ?*

We gebruiken een fragment, afkomstig uit rechtbankinteractie met betrekking tot een verkrachting, om stap 2 verder te illustreren. Hierin formuleert een advocaat zijn vraag zo dat het niet lijkt alsof hij erop uit is de schuld bij het slachtoffer te leggen.

In het fragment beschrijft de advocaat de club waar het slachtoffer de dader ontmoette als een plek waar mensen komen om het andere geslacht te ontmoeten, waarmee hij de suggestie wekt van een seksueel motief en medeverantwoordelijkheid van het slachtoffer. Het slachtoffer herformuleert de functie van de club vervolgens op neutrale wijze; het is een uitgaansgelegenheid. Hiermee ontkent zij het seksuele motief en de medeverantwoordelijkheid.

Verdere uitleg stap 2 aan de hand van gespreksfragment

STAP 2: HET PROBLEEM VAN DE SPREKER

Fragment 2

Advocaat:
((over een club waar het slachtoffer en de dader elkaar ontmoetten)) dat is waar eh (.) meisjes en jongens elkaar ontmoeten toch?

Verondersteld slachtoffer:
Het is een uitgaansgelegenheid

Oefening stap 2 aan de hand van gespreksfragment

STAP 2: HET PROBLEEM VAN DE SPREKER

Fragment 3

Rebecca: oi (.) st stt dat kan het geweest zijn
Niels: Nee dat maakt geen geluid
Alard: nee (.) het was iets buiten
Diana: **Niels, jij hebt je schoenen aan**

Vragen:

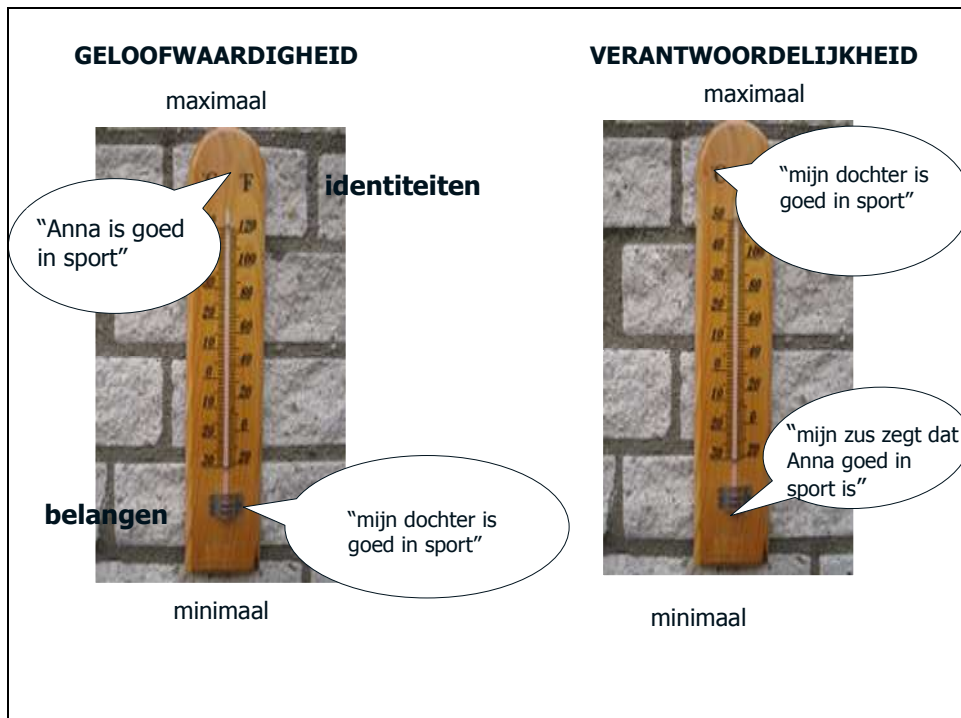
- Wat staat er voor Diana op het spel?
- Wat voor reacties zou ze kunnen verwachten?

We oefenen stap 2 nogmaals met een gespreksfragment. Het fragment is bedoeld om te oefenen met de vragen 'wat staat er voor de spreker op het spel / waar kan de spreker van worden beschuldigd?'. Het fragment is afkomstig uit een gesprekje tussen studenten over lawaai dat ze buiten horen. Spreekster Diana verzoekt Niels op indirecte wijze buiten te kijken, door erop te wijzen dat hij schoenen aan heeft. Door het verzoek indirect te formuleren vermijdt ze beschuldigd te worden van een gebrek aan moed om zelf te gaan.

We gebruiken hetzelfde fragment om stap 3 van de methode te introduceren, het opsporen van strategieën. We maken duidelijk dat sprekers vaak naar feiten verwijzen bij controversiële zaken (in dit geval het feit dat Niels' schoenen aan heeft). Bij het besproken fragment werkt de verwijzing naar een feit door 'niet zelf willen' te vervangen door 'niet zelf kunnen'.

Vervolgens gaan we dieper in op de mogelijke strategieën die sprekers tot hun beschikking hebben.

Figuur waarin de dimensies van strategieën worden uitgelegd

Het figuur laat zien dat sprekers hun geloofwaardigheid kunnen verhogen of met verantwoordelijkheid voor uitspraken kunnen schuiven. Beide handelingen kunnen worden verricht doordat de spreker met elk van de vier beschrijvingen een bepaalde identiteit gebruikt. Door iemand anders te citeren wordt de spreker bijvoorbeeld minder verantwoordelijk voor zijn uitspraak en, afhankelijk van de identiteit van de geciteerde, meer of minder geloofwaardig. We laten vanaf dit moment in de training gespreksfragmenten zien waarin steeds een andere dimensie van het figuur (verantwoordelijkheid, geloofwaardigheid, en identiteit) de nadruk krijgt.

Als leidraad bij het opsporen van strategieën bieden we de vraag: 'hoe had de spreker het anders kunnen zeggen?' Hiermee verwijzen we naar het idee dat formuleringen gebaseerd zijn op selecties van de spreker. Er zijn vele manieren waarop de werkelijkheid beschreven kan worden. Door vergelijking van verschillende versies van eenzelfde zaak worden de functies van bepaalde formuleringen duidelijk.

Vervolgens bespreken we een fragment waarin wordt geschoven met verantwoordelijkheid. Het gaat om de reactie van de krant The Sun op een beschuldiging van de broer van prinses Diana, vlak na haar ongeval.

Gespreksfragment / oefening 'schuiven met verantwoordelijkheid'

SCHUIVEN MET VERANTWOORDELIJKHEID

Fragment 5

Earl Spencer

'Ik heb altijd geloofd dat de pers haar uiteindelijk zou vermoorden'

The Sun

'Met zijn verdriet heeft Diana's broer er recht op bitter te zijn over haar dood. In zo'n verschrikkelijke tijd kunnen we zijn emotionele uitbarsting begrijpen'

In het fragment schrijft Earl Spencer verantwoordelijkheid voor de dood van Diana toe aan de pers. The Sun wijt dit oordeel aan emoties die begrijpelijk zijn gezien de omstandigheden, maar niet gebaseerd op ratio.

Met het daaropvolgende fragment laten we zien hoe een spreker een tegenversie kan inbouwen in zijn verhaal om zo de feitelijkheid van zijn versie te verhogen.

Gespreksfragment / oefening 'injecteren met tegenversie'

BELANG ONSCHADELIJK MAKEN: INJECTEREN MET EEN TEGENVERSIE

Fragment afkomstig uit interview met jongere uit een subcultuur (rockers)
(Widdicombe & Wooffit, 1995)

- 1 I: Wanneer en hoe werd je een rocker?
2 R: dat moet zijn geweest toen ik ongeveer veertien of vijftien was (.)
3 wat vrienden op school waren (.)
4 I: hmmm
5 R: en ze – en ik zei 'oh die heavy metal rommel', ze zeiden 'nee dat is het niet' En ze gaven me wat tapes om naar te luisteren en ik genoot ervan, ik vond het mooi
7 I: mmhm
8 R: en toen raakte ik erin geïnteresseerd (.) daarvoor luisterde ik naar dingen als Duran Duran en Spandau Ballet
10 I: mmhm en toen – ik bedoel hoe
11 R: maar dat is omdat ik heavy metal nog nooit gehoord had, snap je

De spreker in het fragment heeft het probleem dat hij door de toehoorder beschuldigd kan worden van het volgen van de groep. De strategie die de spreker inzet is de suggestie van een authentieke keuze door aan te geven dat de kwaliteit van de muziek zo goed is dat zelfs scepticisme overwonnen wordt. De strategie - zelfs na initiële scepsis toch overtuigd raken -, wordt door de deelnemers onmiddellijk herkend.

Ten slotte komen bespreken we nog twee gespreksfragmenten waarin een bepaalde identiteit wordt gebruikt. De XY formulering in de fragmenten is een strategie waarin de spreker een normale gebeurtenis beschrijft om vervolgens een extreme gebeurtenis te kunnen vertellen, zonder dat het lijkt alsof de spreker erop uit was iets 'raars' te ervaren. Dit wordt herkend als een strategie die de cursisten ook zelf gebruiken. De spreker in het tweede fragment, waarin een paranormale ervaring wordt beschreven, presenteert zich eerst als 'gewoon persoon' met normale bezigheden (met theepot naar de keuken gaan). Het effect hiervan is dat het lijkt alsof de spreker er net als andere 'normale' personen niet op uit was om vreemde te dingen te ervaren.

Oefening stappen aan de hand van twee gespreksfragmenten

IDENTITEIT

X-Y formulering, (Sacks, 1984)

Eerst dacht ik dat [...iets heel gewoons...], maar toen realiseerde ik me dat [...iets heel opmerkelijks / afwijkends]

Fragment, beschrijving ontmoeting met poltergeist (Wooffitt, 1992)

'...ik kwam bij de keukendeur en ik had de theepot in mijn hand, zo, en ik liep naar de keukendeur hhh terwijl ik de deur doorging werd ik gewoon tegen de deurpost geramd, zo, met de theepot nog steeds voor me'

Als slotopdracht wordt een gespreksfragment uit het project LIFE 21 uitgedeeld. Dit fragment is tijdens LIFE 21 ook gebruikt in bijeenkomsten met de jongeren en toont een aantal duidelijke sprekersproblemen en strategieën. We laten het bijbehorende geluidsfragment horen.

FRAGMENT AFKOMSTIG UIT PROJECT LIFE

(Lamerichs e.a., 2006)

- 1 Pe: >even serieus<- [nee serieus ik liep
2 Ni: [over wie?
3 Pe: laatst- ik liep laatst met mijn
4 vader door de stad [<hè>
5 Ni: [Pieter↑ huh↑
6 Te: °Pieter°
7 Ke: Pieter
8 Pe: (.) ja
9 Ni: oh Pie↑ter=
10 Pe: =he↑ uh >ja< (.) ik liep met m'n vader
11 door de stad weet helemaal niet wie die
12 jongen is verder he↑ <die die die>
13 toevallig en ik zag hem niet en papa die
14 begint opeens te la↑chen

15 Te: he [heheh]
 16 Ke: [heheh]
 17 Pe: oh Petra ik zie iemand hij zegt dat kan
 18 niet die is gewoon misvormd
 19 Ke: [heheh]
 20 Il: [heheh]
 21 Pe: du(h)s ik dra(h)ai me zo o(h)m ik ze(h)g
 22 di(h)e zi(h)t in de kla(h)s bij mij(h)en
 23 m'n vader geloofde me gewoon echt niet
 24 (.) en hij moest gewoon ja mijn vader
 25 die::(.) zeg maar (0.2) mijn vader vind
 26 het altijd leuk zeg maar mongooltjes
 27 enzo weet je. Die gaat ook altijd knoop
 28 in je zakdoek kijken. Dat vindt ie
 29 gewoon helemaal mooi. Daar zitten we
 30 altijd om te lachen maar >weet je wel
 31 maar verder ja (.) dat vindt ie gewoon
 32 mooi. Hij dacht dus serieus dat het een
 33 gehandicapt iemand was
 34 Ni: [*hohohohoh*]
 35 Il: [*hohohohoh*]
 36 Ke: ja↑ maar↑ hij↑ is ook-
 37 Pe: nee maar >serieus< (.) die ga↑ st
 38 helemaal ehm eczeem waar die op zich
 39 natuurlijk niks aan kunt doe↑n maar
 40 gewoon(.)>weet je wel< doe zo en alles
 41 brok-valt er van af(.)>en zeg maar die
 42 heeft hier zo'n contra gewicht
 43 Ke: ja(h)he [heheh]
 44 Il: [heheh]
 45 Pe: toch↑=
 46 Ke: =ja het klopt echt↑ niet en zijn kaken
 47 steken heel ver [naar voren=
 48 Pe: [het kan best een
 49 aardige jongen zijn maar hij- ook (.)
 50 [hij STINKT door zijn eczeem
 51 Ke: [ja maar hij IS helemaal niet aa↑rdig

[Pe=Petra; Ni=Nico; Te=Teun; Ke=Kelly; Il=Ilse]

We bespreken het LIFE fragment op de hand-out aan de hand van de vragen 'Waar kan de spreker 'Petra' van beschuldigd worden?' en 'Hoe lost zij dit op?'. We kijken met name naar regels 10-18 en regels 21-33.

De cursisten zijn nu in staat zelf de vragen te beantwoorden. Ze geven aan dat Petra in regel 10-18 beschuldigd kan worden van het discrimineren van mensen met een

ander uiterlijk. Verder merken ze op dat Petra dit oplost door een citaat te gebruiken en de woorden in de mond van haar vader te leggen.

In regels 21-33 beschermt Petra haar vader tegen de verdenking van discriminatie van geestelijk gehandicapten door hem te typeren als iemand die mongooltjes 'gewoon leuk' vindt en er op een positieve manier van 'geniet'. Het gesprek komt ook op de functies van lachen en pauzes; de cursisten voelen goed aan dat deze uitingen ook functies hebben. Door te lachen moedigen de toehoorders Petra bijvoorbeeld aan om door te praten. We leggen uit dat jongeren in het LIFE project bijv. een theaterstuk hebben gemaakt n.a.v. 'lachen'; De jongeren worden bewust van het feit dat lachen iemand kan uitnodigen door te gaan met bijv. pesten. Bij het LIFE fragment wordt duidelijk dat niemand ingrijpt of, zoals een cursist opmerkt, dat niemand 'participeert' in het gesprek.

2.3.2 Tweede bijeenkomst: Oefenen met gespreksmateriaal

Tijdens de tweede trainingsbijeenkomst vragen we de jongerenwerkers van Stimulans te kijken naar videomateriaal van verschillende jongeren met wie ze zelf bijna dagelijks (en gedurende een langere periode) mee werken. Het onderwerp dat op de video's in een interview setting wordt besproken heeft te maken met een onderwerp waar ze zelf met deze jongeren vaak gesprekken voeren: 'heb je problemen' (bijv. 'blowen', 'politieproblemen') of 'heb je wel eens *in de shit* gezeten'.

We beginnen de tweede bijeenkomst met een herhaling van stap 1 en tot en met 3 van de discursieve actie methode, die in de vorige bijeenkomst aan de orde zijn geweest, waarbij de vragen die horen bij stap 3 (opsporen van strategieën) iets uitgebreider aan de orde komt dan in de eerste bijeenkomst. Ook volgt een korte herhaling van de besproken gespreksfragmenten en analyses.

Indeling tweede bijeenkomst

WAT GAAN WE DOEN?

- Even opfrissen: De Discursieve Actie Methode
 - STAP 1: Van oordelen naar observeren
 - STAP 2: Wat staat er op het spel voor de spreker?
 - STAP 3: Discursieve strategieën blootleggen
 - STAP 4: Van analyse naar activiteiten*
 - STAP 5: Participatieve ontwikkeling van activiteiten*
- Bekijken en analyseren van de opnames
- Hoe verder?
 - Voorbereiding op de bijeenkomst met de jongeren
- Afsluiting & evaluatie

Uitbreiding vragen voor stap 3

STAP 3: DISCURSIEVE STRATEGIEËN OPSPOREN

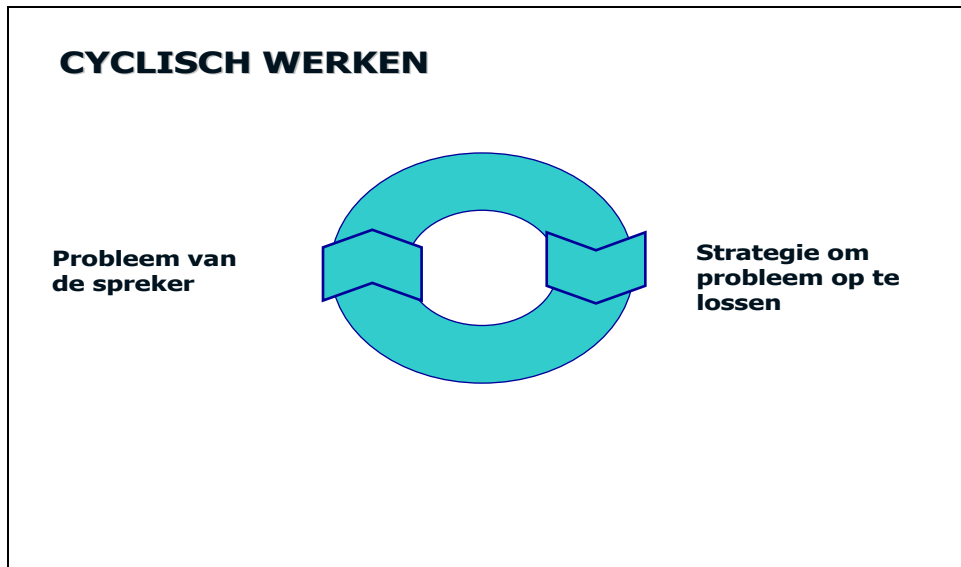
Welke strategieën gebruikt de spreker om de 'beschuldiging' te voorkomen (bewust of onbewust)?

Hoe achterhaal je deze strategieën?

- Hoe had de spreker het *ook* kunnen zeggen? (huidige beschrijving vergelijken met andere mogelijke versies)
- Variatie in beschrijvingen (spreker geeft 2 tegenstrijdige beschrijvingen – duidt op probleem wat opgelost wordt)
- Hoe wordt de uitspraak opgevat door de gesprekspartner(s) (probleem en strategie)?

We besteden we nog wat extra aandacht aan de verbondenheid van stap 2 en 3 (probleem van de spreker en strategie opsporen). We leggen uit dat het sprekersprobleem getoetst kan worden aan de strategie die de spreker gebruikt en vice versa.

Cyclische werking stap 2 en 3

Na de korte herhaling van de eerste bijeenkomst delen we de door ons gemaakte transcripten uit van het materiaal van de cursisten: de interviews met jongeren uit Veldhoven (zie bijlage 5). De opnames zijn op video opgenomen en we gebruiken de video's ook om de opnames af te spelen. In de transcripten hebben we tekstgedeelten aangegeven waaraan we in de training speciale aandacht willen schenken. Met behulp van de vragen: 'waar kan de spreker van beschuldigd worden?', 'hoe lost hij dit op?' en 'waar in de tekst zie je dat?', doorlopen we de DAM stappen samen met de cursisten.

Door het gebruik van beeldmateriaal zijn de jongeren herkenbaar voor de cursisten. Die herkenbaarheid zorgt in een aantal gevallen voor opmerkingen over specifieke zaken, waarover in hoofdstuk 3 meer informatie.

Uiteindelijk komen we samen met de cursisten tot een aantal interessante observaties over sprekersproblemen en strategieën. We hebben de meest belangrijke uitkomsten voor de cursisten samengevat en op een (na de bijeenkomst) uitgedeelde hand-out gezet (zie bijlage 6).

Samenvatting sprekersproblemen en strategieën

TRAININGSBIJEENKOMST 2

Samenvatting belangrijkste issues uit materiaal

De jongeren laveren tussen:

- 'cool' vs probleemjongere
- problemen hebben maar ze niet opzoeken ('zij nemen ons te grazen')
- zwaar aan problemen tillen vs geen 'echte' problemen hebben
- vriend vd politie vs erkennen dat politie (ook) hulp biedt

Jongeren willen niet 'beschuldigd worden' van:

- gebrek aan probleemoplossend vermogen
- gebrek aan bereidheid om hulp te ontvangen
- conformeren aan de groep (=vrienden helpen)
- maten verlinken
- speciale status

De mogelijkheid om de inzichten uit de methode te vertalen als 'openingen' om onderwerpen (bv problemen met blowen) bespreekbaar te maken, werd enthousiast ontvangen door de groep cursisten. Zo tonen we aan de hand van een fragment dat een jongere anders reageert als hij wordt aangesproken op het hebben van 'problemen' dan wanneer er wordt gevraagd hoe hij problemen 'oplost'. Vragen naar oplossingen lijkt minder bedreigend te zijn voor jongeren; de noodzaak om 'stoer' over te komen wordt hierdoor verminderd. Ook de omschrijving dat jongeren vaak laveren tussen twee polen (bijvoorbeeld stoer versus probleemjongere) kwam goed uit de verf.

We sluiten bijeenkomst 2 af door vooruit te kijken naar de derde bijeenkomst, waarbij de jonge interviewers aanwezig zullen zijn en waarin de jongerenwerkers hen zullen begeleiden in het reflecteren op de interviews. We geven aan wat voor soort vragen de jongerenwerkers in de derde bijeenkomst aan de jongeren kunnen voorleggen.

Vragen om aan de jongeren te stellen bij het materiaal

BIJEENKOMST MET DE JONGEREN

1. Welke vragen kun je, kijkend naar het videomateriaal, met de jongeren bespreken?

- Spreekt hij/zij zichzelf wel eens tegen?
- Waarom doet hij/zij dat (duidt op probleem wat wordt opgelost!)
- Hoe wil de geïnterviewde overkomen?
- Welke indruk wil de geïnterviewde zeker niet bij de interviewer achterlaten?

Kwesties om met de jongeren te bespreken naar aanleiding van het materiaal

2. Welke andere onderwerpen kun je, kijkend naar het videomateriaal, met de jongeren bespreken?

- Vormt de 'schuldproblematiek' (wie is verantwoordelijk?) een zinvolle ingang om problemen die jongeren mogelijk ervaren aan te kaarten?
- Problemen opeisen ('recht hebben op een probleem') en tegelijkertijd geen slachtoffer zijn (problemen minimaliseren)
- Worden jongeren vaak te pakken genomen? ('de hele wereld is tegen ons')

2.3.3 Derde bijeenkomst: Reflecteren met de doelgroep

Naar aanleiding van bijeenkomst 2 hebben we twee fragmenten gekozen om samen met de jongeren (de interviewers) naar te kijken (zie bijlage 7 voor de precieze tekst die gebruikt werd in de plenaire sessie). Deze fragmenten geven een goede indruk van veelvoorkomende gespreksproblemen in het materiaal en oplossingen van de sprekers. Het eerste fragment laat zien dat de geïnterviewde zichzelf presenteert als 'eeuwig' slachtoffer (de wereld is tegen hem). Het tweede fragment laat zien hoe de geïnterviewde de politie voorstelt als 'maker van problemen', terwijl hij als er gevraagd wordt hoe problemen zijn opgelost toch de politie noemt. Dit maakt duidelijk dat het type antwoord afhankelijk is van de vraag die je stelt en laat zien hoe je problemen bespreekbaar kunt maken.

De bijeenkomst vindt plaats in jongerencentrum Stimulans in Veldhoven. De jongeren zitten in een kring om een tafel voor de plenaire sessie met onze fragmenten. We laten alleen het geluid horen omwille van anonimiteit en om problemen veroorzaakt door herkenbaarheid van de sprekers zoals die zich voordeden in de tweede bijeenkomst te voorkomen.

Plenair: Fragment 1

We vragen de jongeren naar hoe de spreker wil overkomen, niet naar welk probleem hij wil oplossen. Deze vraag is een eenvoudiger ingang voor de jongeren, ofschoon de term ten onrechte het vooropgezette karakter van gespreksstrategieën onderstreept. We bekijken het eerste fragment:

Fragment 1

(R = 'Ruben', I = interviewer)*

- 69 R: ja ik zoek op zich niet vaak ruzie maar ze zoeken meer ruzie
70 met mij
71 I: ze zoeken meer ruzie met jou
72 R: dan vallen de eerste klappen en dan komen ze altijd aan met
73 hun ouders en dan gaan ze de wouten bellen
74 I: eh hun zijn begonnen en dan krijg jij de schuld van hun ouders
75 R: ja
76 I: maar waarover heb je dan ruzie altijd
77 R: ja: ik fiets langs, ik kijk ze een keer aan ofzo dan eh
78 'wat kijk jij' ik zo 'je moet je bek houwen' en dan zo die kop
79 d'r uit, dan kom ik naar ze toe 'wat moet je' geven ze
80 klappen, nou ja, ik geef ze klappen terug
81 I: ja

De jongeren zijn unaniem: de spreker in het eerste fragment 'wil' stoer overkomen. Ze zien dit o.a. aan de opmerking 'ja, ik geef klappen terug' en aan de toon ('klinkt alsof het hem niet interesseert'). Ook het accent speelt een rol, vinden de jongeren. De spreker heeft een houding van 'kijk mij nou es'. De spreker komt volgens de jongeren over alsof hij geen schuld heeft aan de ruzies waarbij hij systematisch betrokken lijkt. Ze maken hierover diverse opmerkingen ('ze komen altijd naar hem toe en hij kan er niks aan doen', 'het is niet duidelijk wie de anderen zijn ('ze', 'hun)'), 'het is een patroon, het gebeurt altijd zo en het lijkt alsof het logisch is dat de spreker klappen teruggeeft'.

Op de vraag *waarom* de spreker het verhaal op die manier vertelt noemen de jongeren drie redenen: de dingen goedpraten, medelijden opwekken, op anderen afschuiven. De jongeren herkennen het type verhaal; ze gebruiken een dergelijke vertelwijze om zaken goed te praten, laten zien dat je niets fout hebt gedaan (reputatie hoog houden). De details maken het geloofwaardiger. Het maakt volgens de jongeren wel uit aan welke mensen je het vertelt; het publiek maakt dus het verschil.

Plenair: Fragment 2

We bekijken het tweede fragment met speciale aandacht voor de dikker gedrukte regels.

Fragment 2

(M = 'Mark', P = 'Peter', O = 'Olaf', all = allen, I = interviewster)*

- 1 all: ((gelach))
- 2 M: Hoi, ik ben Mark ik hang altijd bij de springplank ((gelach))
- 3 ja wat moet ik dan zeggen ja voor de rest toch niks
- 4 P: de chauffeur komt
- 5 I: ja wat doe je altijd als je hangt wat doe je daar dan
- 6 M: gewoon een beetje voetballen, tien en eh beetje buurten
- 7 enzo
- 8 I: hebben andere mensen daar last van jullie dan of vinden jullie
- 9 dat ze dan niet moeten zeuren ofzo
- 10 P: nee, alleen mensen van de eh Tweespan af en toe maar ja, dan
- 11 gaan we ook naar voren
- 12 I: hebben je verder meer problemen gehad
- 13 M: ja zat problemen
- 14 I: wat voor problemen
- 15 M: met politie, problemen thuis
- 16 P: meidenproblemen
- 17 M: Ja, dat heb ik dag en nacht ((gelach)) da's toch

18 I: ja vertel es meer over die problemen
 19 M: problemen, nou ruzie met carnaval problemen,
 20 ik eh met diefstal heb ik problemen gehad, met blowen heb ik
 21 thuis problemen gehad, ik ben ontslagen geworden op het werk
 22 heb ik thuis problemen gehad
 23 I: **vind je het zelf ook problemen of vinden anderen het alleen een**
 24 **probleem**
 25 M: **ons mam vindt het meestal problemen maar ik niet hoor**
 26 I: **jijzelf niet**
 27 M: **nee ((gelach))**
 28 I: **hoe los je, als je problemen hebt hoe los je die dan op**
 29 M: **misschien beetje over praten**
 30 I: **met wie?**
 31 M: **met Peter, met ons mam ofzo met ons mam**
 32 I: **en ik heb al gehoord dat de politie vaak problemen oplost**
 33 M: **nee ((lacht))**
 34 I: **niet?**
 35 M: **de politie maakt ze alleen maar**
 36 I: maakt de politie problemen
 37 M: ja
 38 I: wat voor problemen maken die dan?
 39 M: mensen vastzetten die onschuldig zijn ik eh
 40 P: in het plein opsluiten
 41 O: een boete geven voor een kratje bier
 42 M: ja boete geven als je niet drinkt alleen bier werkt, wat doen
 43 ze nog meer, blowen doet maar, dat mag ook al niet
 44 O: (onverstaanbaar) als je je vriend helpt
 45 M: ja, als je iemand helpt dan laaien ze je op terwijl je andere
 46 maat op de grond ligt
 47 P: kan nog wel een uurtje doorgaan ((lacht))
 48 I: maar vinden jullie dat de politie dan echt altijd zonder reden
 49 komt dan of hebben ze er ook wel een reden voor
 50 M: ze komen wel met een reden maar ja, we zijn geen hanggroep die
 51 problemen zorgt, dan komen hun zelf problemen maken, **we**
 52 **hebben zelf weinig problemen alleen hun komen de problemen**
 53 **meestal maken**
 54 I: en die ruzies dan die je hebt gehad met carnaval en dat soort
 55 dingen, heeft de politie daar ook voor gezorgd
 56 M: daar heeft Peter voor gezorgd ((gelach)), ja dan ben ik heel
 57 eerlijk hoor
 58 P: niet allemaal
 59 I: **en hoe is dat opgelost dan**
 60 A: **(onverstaanbaar) meegenomen**
 61 M: **eentje was opgelost door eh ja, door politie en die andere was**
 62 **opgelost door eh, ja eigenlijk**
 63 P: **taakstraffen**
 64 M: **ja door taakstraffen en mensen vasthouwe- zetten die eh niks**
 65 **hadden gedaan,**

66 P: boetes

De spreker in het tweede fragment wil volgens de jongeren ook stoer overkomen. Hij praat 'losjes' over de politie, zegt dat de politie alleen problemen maakt (regel 35). Hij vertelt niet over de 'goede dingen' van de politie, maar zegt wel dat de politie 1 probleem heeft opgelost (regel 61-62). Een jongere merkt op dat de spreker daarna meteen wel de nadelen van die oplossing noemt om de politie niet teveel eer te geven. Het is niet stoer om de politie als oplosser te introduceren. Als je vraagt naar de oplossing van problemen, dan kan de spreker 'er niet omheen', volgens de jongeren. Hij probeert te balanceren en het is lastig iets goeds over de politie te zeggen.

Een andere aanwezige merkt weer op dat het ook hier aan het publiek ligt; andere toehoorders kunnen het misschien juist wel 'cool' vinden als je goede dingen zegt over de politie. De conclusie is dat de vraagstelling belangrijk is, ook voor de gemeente. De jongeren achten het beter om een open vraag te gebruiken of te vragen naar oplossingen in plaats van naar problemen.

Groepjes: selecteren van fragmenten

In het tweede gedeelte van de bijeenkomst vormen de 15 jongeren groepjes van drie en bekijken de verschillende fragmenten aan de hand van onze vragen (hoe wil de spreker overkomen / hoe bereikt hij dit). Het is de bedoeling dat de groepjes fragmenten selecteren voor een dvd die aan de gemeente Veldhoven wordt gepresenteerd.

In één van de groepjes valt op dat competentie een vaak voorkomend sprekersprobleem is (het zelf oplossen van problemen is belangrijk). De jongeren vinden het prettig goed te luisteren zonder beeld. Wat opvalt is dat de problemen op gespreksniveau (competentie, geen probleemjongere willen zijn) ook terugkomen in een discussie over problemen en hoe je ze oplost. Als je met problemen naar instanties gaat, maken deze het meteen heel groot en kom je 'nog verder in de shit'. De jongeren gaan liever naar vrienden of lossen problemen zelf op (niet te grazen genomen willen worden, niet als probleemjongere te boek staan, stoer blijven, competentie bewaken).

In een ander groepje wordt veel aandacht besteed aan de manier waarop de spreker over zijn problemen vertelt. Het vertellen over problemen moet volgens de groep aan bepaalde voorwaarden voldoen, zodat de spreker serieus genomen wordt.

3 EVALUATIE EN IMPLICATIES

3.1 Inleiding

Bij de uitvoering van de pilot training is continue aandacht besteed aan de evaluatie, met als doel de training en de handleiding te optimaliseren. Aan het eind van elke bijeenkomst is de inhoud en werkwijze van het specifieke onderdeel mondeling geëvalueerd. Na de derde bijeenkomst hebben de deelnemers een evaluatieformulier ingevuld over de training als geheel, met de nadruk op de opzet en uitvoering van de training. Tot slot heeft na afloop van het trainingsraject een mondelinge evaluatie plaatsgevonden waarin de nadruk lag op de bruikbaarheid van de Discursieve Actie Methode in het dagelijkse werk. De trainers hebben gedurende het gehele traject een logboek bijgehouden over het verloop van de pilot, met speciale aandacht voor de sterke en zwakke kanten van de training en de inhoud van de handleiding. In dit hoofdstuk beschrijven we de inzichten die op deze wijze zijn opgedaan en de implicaties daarvan voor de handleiding en de training (zie ook bijlage 9).

3.2 Resultaten van de evaluatie en implicaties

Wetenschappelijke basis

In de Discursieve Actie Methode staat de analyse van uiteenlopende sociale functies van taal centraal. De nadruk ligt op alledaagse gesprekken en de strategieën die sprekers gebruiken om hun uitspraken te rechtvaardigen. Het gaat hierbij niet zozeer om het thematische probleem (bijvoorbeeld drugsgebruik of huiselijk geweld) dat aan de orde is maar om *de manier waarop* dat probleem in gesprekken aan de orde wordt gesteld. Het heeft enige tijd geduurd voordat dit voor de cursisten helder was (zie ook onder *Werkwijze*).

Conclusie: Het is belangrijk om in de handleiding voldoende aandacht te besteden aan de wetenschappelijke uitgangspunten van de methode en die zo helder mogelijk te beschrijven. Ook moet in de handleiding al vroeg goed onderscheid gemaakt worden tussen problemen op thematisch niveau en problemen op interactieniveau.

Werkwijze

Belangrijk uitgangspunt in de Discursieve Actie Methode is dat de cursist niet meteen een oordeel geeft over dat wat de spreker zegt, maar analyseert welke *effecten* bepaalde uitingen hebben. De cursisten werd gevraagd om na te gaan "wat er voor de spreker mogelijk op het spel staat" en "van welk 'belang' de spreker beschuldigd zou kunnen worden". De cursisten twijfelden in eerste instantie aan de systematische aanwezigheid van strategieën in interactie. Bovendien had de term "beschuldigen" voor sommige cursisten een negatieve connotatie. Het is daarom belangrijk om in handleiding te benadrukken dat strategieën vaak onbewust en routineus worden ingezet. Ze horen bij interactie en zijn min of meer 'aangeleerd' zoals dat ook bij andere taalregels het geval is. Ook moet heel duidelijk worden gemaakt dat de "beschuldigingsvraag" gezien moet worden als een *hulpmiddel* (uitmondend in een werkhypothese) om de strategieën op te sporen. Ten slotte zegt het (voorlopige) antwoord niets over de 'werkelijke' belangen die een spreker zou hebben. Het uitgangspunt is dat je kijkt naar de overwegingen die bij de buitenwereld zouden kunnen spelen, en de manier waarop een spreker hier al of niet bewust rekening mee houdt.

Een tweede moeilijkheid voor de cursisten was het onderscheid tussen *gespreksprobleem* en *thematisch* probleem. Dit kwam vooral tijdens de tweede bijeenkomst naar voren, waarin gespreksmateriaal werden besproken dat afkomstig was van jongeren waar de cursisten dagelijks mee te maken hadden. Het bleek lastig voor hen om met een louter analytische blik naar dit materiaal te kijken. De professionele betrokkenheid van de jongerenwerkers leek hier een drempel op te werpen. Vanuit hun professie zijn jongerenwerkers vooral bezig met het identificeren van problemen, zoals blowen of problemen veroorzaakt door scheiding van de ouders. Ze vatten 'probleem' dan niet op in de zin van een gespreksprobleem, maar als 'een aan gezondheid gerelateerd probleem'. Daarnaast verklaren ze wat jongeren zeggen aan de hand van concepten als 'groepsdruk', 'gezichtsverlies' en 'leiderschap'. De (vak-)taal waarin de jongerenwerkers gewend zijn te spreken staat soms op gespannen voet met de DAM methode en de inzichten waarop de methode is gebaseerd.

Tijdens de pilot-training is aan beide moeilijkheden extra aandacht besteed. Hierdoor zijn de cursisten er uiteindelijk wel in geslaagd om eigen oordelen over de fragmenten op afstand te houden, en ze op gesprekseffecten te analyseren. Vooral het feit dat dezelfde kwestie in een gesprek (hier: interview) op verschillende manieren aan de orde kan worden gesteld, en dit verschillende effecten bij de gesprekspartner teweeg brengt, wekte de interesse van de cursisten. De observaties die hieruit voortvloeiden werkten als eye-opener. Ze ontdekten gaandeweg ontdekt dat een niet-normatieve houding en inzicht in *gespreksstrategieën* juist goed gebruikt kan worden om openingen te vinden om *thematische* problemen (bv problemen met blowen) bespreekbaar te maken. De cursisten waren hier enthousiast over.

Conclusie: Voor de handleiding is het van belang extra aandacht te besteden aan stap 1 van de methode: het opzetten van een 'observerende' bril. Het is moeilijk deze bril consequent te blijven hanteren. In de handleiding zijn enkele oefeningen opgenomen om cursisten vertrouwd maken met de bril. Ook op latere momenten wordt op deze oefeningen nog een keer teruggesproken (bijvoorbeeld wanneer cursisten tijdens de training eigen materiaal aandragen). Daarnaast is het belangrijk om in zowel de handleiding als de training observaties steeds terug te brengen naar de context van de interactie. In de handleiding moet al vroeg goed onderscheid gemaakt worden tussen problemen op thematisch niveau en problemen op interactieniveau (gespreksprobleem) en ook dat de DAM juist het interactieniveau als vertrekpunt kiest.

Keuze van de fragmenten

De keuze van gespreksfragmenten is belangrijk voor de training. Het blijkt dat in het begin van de training juist fragmenten die de niet-normatieve, descriptieve blik goed duidelijk maken de methode kunnen verhelderen. Het fragment waar aan het einde van de eerste bijeenkomst van de pilot mee werd geoefend (zie pagina 26) bleek heel geschikt. In dit fragment vertelt de spreker over een paranormale ervaring. Het gaat hierbij om een ervaring die sterke associaties oproept (afwijkend, zelfs 'abnormaal'), waardoor de descriptieve bril, zo bleek, gemakkelijker opgehouden kan worden. De nadruk komt daardoor als vanzelf te liggen op het kijken naar wat de spreker *bereikt in het gesprek*.

In de tweede bijeenkomst is gewerkt met een selectie uit het beeldmateriaal dat door de jongeren die meewerken aan het project 'Uit de shit' is aangeleverd. De professionals kenden de jongeren die in de beeldfragmenten aan het woord zijn. Dit heeft ertoe geleid dat de cursisten de descriptieve bril vergaten en eigenlijk vooral keken naar hoe de geïnterviewde in de film zich gedroeg. Ook de kennis over de jongere in de film (over gezinssamenstelling, geschiedenis met hulpverlening) werd door de cursisten in de discussie betrokken. De herkenbaarheid van de personen leidde bij de cursisten in eerste instantie vooral tot het vellen van normatieve oordelen over de sprekers, iets wat nu juist niet de bedoeling is van de methode. In de derde sessie is alleen het geluid gebruikt, naast de uitgeschreven transcripten. Hiermee was het probleem opgelost.

Conclusie: De keuze om met videobeelden te werken, in elk geval als het gaat om herkenbare personen, lijkt minder geschikt. Het is beter alleen geluidsmateriaal te laten horen of zelfs alleen naar de transcripten te kijken zodat de sprekers anoniem blijven.

Praktische toepassing

De cursisten vinden de DAM methode interessant en zijn er na afloop van de training enthousiast over. De meerderheid van de cursisten was van mening dat de training een duidelijke opzet had. Het is wel van belang om de doelstellingen en gebruiksmogelijkheden van de methode reeds in het begin van zowel de training als de handleiding helder uiteen te zetten. Alle cursisten vonden de toepassing van de methode op gespreksmateriaal uit de eigen praktijk zinvol. De cursisten gaven aan dat ze de DAM een toepasbaar hulpmiddel vinden voor het werken met jongeren. Ze zien het als een nieuwe manier om jongeren te betrekken en als een instrument dat openingen biedt om met jongeren in gesprek te raken. De methode heeft veel inzichten opgeleverd over de manier waarop jongeren over hun problemen vertellen en wat dit zegt over de manier waarop ze het best benaderd kunnen worden. Ook de jongeren die aanwezig waren op de derde bijeenkomst zijn enthousiast over de DAM methode en voelen direct aan hoe de methode werkt. De meeste jongeren vinden de methode interessant, nuttig, helder uitgelegd, begrijpelijk, nieuw, leuk en makkelijk te gebruiken.

De jongerenwerkers hebben wel enige spanning ervaren tussen de toepassing van de Discursieve Actie Methode en de doelstelling van het project 'Uit de shit', het project waaruit het beeldmateriaal is gebruikt. Het project 'Uit de shit' wilde met name informatie over problemen van jongeren, en de instanties die jongeren zouden willen benaderen wanneer zij problemen ervaren, genereren. De DAM training werd pas later ingepast in dit traject. Het was niet haalbaar in de tijd om de inzichten uit de training daadwerkelijk te integreren in het eindproduct. De informatie dat er veel problemen zijn en dat jongeren zich hiermee niet direct tot de hulpinstanties wenden was niet 'nieuw' en leverde geen directe aanknopingspunten voor verbetering. Echter, de cursisten waren het er wel over eens dat het interviewmateriaal interessante inzichten op heeft geleverd over de manier waarop jongeren benaderd 'willen' worden als het om problemen gaat. Dit heeft geleid tot inzichten in de manier waarop jongeren over problemen praten die niet eerder naar voren waren gebracht. Hierdoor was het toch mogelijk handvatten voor beleid uit het gespreksmateriaal af te leiden. De overwegingen waarmee jongeren worstelen als ze over problemen praten zijn hierbij van belang. De jongeren in de interviews lieten indirect zien aan welke 'randvoorwaarden' goede hulpverlening moet voldoen, zoals het bewaken van de eigen competentie van jongeren, maar ook dat jongeren niet benaderd willen worden als 'probleemjongeren'.

De training aan K2 medewerkers en jongerenwerkers en de bijdragen aan de bijeenkomst waar jongeren hun eigen materiaal duiden heeft volgens de professionals zeker geleid tot verdieping bij zowel de professionals als de jongeren. In toekomstige vergelijkbare projecten zou een combinatie van DAM met de interviewtraining die de jongeren ontvangen een goede combinatie vormen. De DAM heeft in de ogen van de professionals goed bijgedragen aan het interpreteren van het gespreksmateriaal.

4 AANBEVELINGEN VOOR IMPLEMENTATIE

4.1 Inleiding

Op basis van de ervaringen uit de pilot-training is de handleiding voor het gebruik van de Discursieve Actie Methode verder ontwikkeld. De methodiek is verder verfijnd en er zijn gespreksfragmenten geselecteerd uit verschillende contexten die als voorbeeld kunnen dienen om gesprekstrategieën te demonstreren. De methode is zo uitgewerkt dat ze breed toepasbaar is en daarmee geschikt om ook specifieke gezondheidsgerelateerde problemen bespreekbaar te maken (bijvoorbeeld overgewicht, roken), bij verschillende doelgroepen (dus niet alleen jongeren). In de laatste fase van het VIP-project is gewerkt aan de integratie van de Discursieve Actie Methode in bestaande professionaliserings- en deskundigheidsbevorderings programma's. In dit hoofdstuk worden de bevindingen hieromtrent weergegeven.

4.2 K2 (Brabants Kenniscentrum Jeugd)

Gebaseerd op de ervaringen met de pilot-training gaven de K2 medewerkers en de jongerenwerkers aan interesse te hebben in de Discursieve Actie Methode als onderdeel van toekomstige projecten. Men ziet vooral mogelijkheden voor een training in de Discursieve Actie Methode als onderdeel van interviewtrainingen. Daarnaast kan de methode worden ingezet in toekomstige peer-to-peer projecten om tot inzichten te komen over interactie binnen de doelgroep. Opgemerkt moet worden dat K2 werkt voor opdrachtgevers. Men ziet mogelijkheden om de training in te zetten binnen grotere projecten, afhankelijk van wensen en randvoorwaarden van de opdrachtgever.

4.3 NIGZ / GGD Nederland

Na afronding van de pilot-training is de Discursieve Actie Methode gepresenteerd aan medewerkers van het NIGZ en GGD Nederland, met als doel een initiatief te ontwikkelen tot opname van de methode in de deskundigheidsbevorderingprogramma's van deze instanties. Beide instanties waren zeer geïnteresseerd.

Zowel NIGZ als GGD Nederland beoordelen de DAM als zeer innovatief en hebben interesse in de mogelijkheid om de methode in Nederland aan te bieden. Het lijkt de

organisaties interessant om de DAM op te nemen in NIGZ trainingen voor professionals in de gezondheidsbevordering, zowel op het terrein van persoonlijke effectiviteit als op het gebied van doelgroep participatie. Waar het het terrein van persoonlijke effectiviteit betreft ziet het NIGZ mogelijkheden om de training niet alleen onder te brengen in het reguliere cursusaanbod, maar ook in te zetten in cursussen aan eigen medewerkers.

Men ziet de methode als een concrete vorm van empowerment activiteit. Empowerment wordt gezien als de nieuwe weg voor gezondheidsbevordering, maar het blijkt in de praktijk vaak moeilijk hier vorm aan te geven. Het vraagt om een bepaalde vaardigheid en deskundigheid van de gezondheidsbevorderaars. Vaak is nog onduidelijk op welke manier empowerment bevorderende activiteiten kunnen worden gerealiseerd, terwijl de Discursieve Actie Methode hiervoor concrete instructies bevat.

De methode sluit goed aan bij bestaande cursussen die het NIGZ reeds aanbiedt. Concrete voorbeelden hiervan zijn de module *Entertainment & Education*, een methode die communicatieboodschappen bewust integreert in populaire media en naar aanleiding daarvan met doelgroepen over gevoelige thema's praat. Daarnaast zou de DAM ook een plek in kunnen krijgen in het huidige lesprogramma 'levensvaardigheden', waarin aan jongeren wordt geleerd hoe zij beter kunnen omgaan met conflictsituaties zoals pesten (voor een uitgebreidere beschrijving zie figuur 4). De DAM training kan inzichtelijk maken hoe jongeren in het alledaagse leven communiceren in conflictsituaties en een aanzet vormen om hier met de jongeren over in gesprek te raken.

GGD Nederland heeft aangegeven dat ze de methode onder de aandacht wil brengen van haar "Vakgroep Gezondheidsbevordering", dat ze kijkt naar projecten waarin DAM aansluiting kan vinden (bijvoorbeeld project seksuele hulpverlening), en dat ze middels informatievoorziening aan GGD'en een bijdrage kan leveren aan de werving van cursisten.

Figuur 4: Overzicht cursussen die aansluiten bij DAM

Basistraining *Levensvaardigheden*

Het lesprogramma *Levensvaardigheden* bestaat uit een reeks van 14 lessen van 50 minuten, aangevuld met drie modules van elk drie lessen. In de lessen zijn jongeren bezig met het aanleren en verder ontwikkelen van sociale, emotionele en morele vaardigheden, zodat zij onder andere beter

kunnen omgaan met conflictsituaties. De thema's die in de lessen aan bod komen zijn: conflicten met ouders, medeleerlingen en leerkrachten, pesten en roddelen, genotmiddelen, gokken en seksualiteit. In de modules die worden aangeboden als aanvulling op het lesprogramma gaat het over omgaan met emotionele problemen, agressie en jezelf presenteren.

Bron: website NIGZ | Cursusaanbod Jeugd en Onderwijs

Creatief aansluiten bij uw doelgroep: *Entertainment & Health Education*.

Entertainment & Education (E&E) is een methode waarbij communicatieboodschappen bewust geïntegreerd worden in populaire media en is toepasbaar op zowel landelijk als op lokaal niveau. E&E kan gebruikt worden om beter in te spelen op emoties, maar is ook een goede methodiek om bepaalde gezondheidgerelateerde thema's op de agenda te zetten en doelgroepen over gevoelige thema's te laten praten. 'Moeilijk bereikbare' groepen, vaak met de grootste gezondheidsrisico's, kunnen door deze methodiek beter bereikt worden. Er is aandacht voor samenwerkingsprocessen tussen creatieven en gezondheidsbevorderaars.

Bron: website NIGZ | Cursusaanbod Jeugd en Onderwijs & NSPOH | Opleidingen

4.3 Tot slot

De Discursieve Actie Methode wordt gezien als een interessante, innovatieve methode die aansluit bij de behoefte van het werkveld en die goed ingezet kan worden in trainingen op het gebied van doelgroep participatie en empowerment projecten. Tevens bestaat er interesse in de DAM als methode voor professionals om betere en effectievere gesprekken te voeren met de doelgroep. Uit zowel Life21 als uit het VIP project is gebleken dat de DAM een geschikte methode is om een bewustwordingsproces bij de doelgroep op gang te brengen. Met behulp van de DAM neemt het kritische bewustzijn van de doelgroep toe en wordt de doelgroep in staat gesteld om eigen activiteiten te ontwikkelen rondom bepaalde thema's. De methode is geschikt om onderwerpen die belangrijk zijn voor de doelgroep (overwegingen) te identificeren, maar kan ook ingezet worden rondom vooraf vastgestelde gezondheidsonderwerpen. Bovendien is de methode is niet alleen geschikt voor de doelgroep jongeren, maar ook voor andere doelgroepen en voor andere thema's die op de agenda staan in de gezondheidsbevordering.

5 LITERATUURLIJST

- Edwards, D., & Potter, J. (1992). *Discursive Psychology*. London: Sage.
- Jacobs, G., M. Braakman en J. Houweling (2005) *Op eigen kracht naar gezond leven. Empowerment in gezondheidsbevordering: concepten, werkwijzen en onderzoeksmethoden*, Utrecht: Universiteit voor Humanistiek.
- Gribling, A.J.M. (2000). LIFE21. Jongeren van 12-18 jaar door middel van actieve participatie betrekken bij de invulling van hun eigen gezonde leefstijl. Eindhoven: GGD Eindhoven.
- Lamerichs, J. en Te Molder, H.F.M. (2003). Computer-Mediated Communication: From a Cognitive to a Discursive Model in: *New Media & Society* 5(4): 451-473.
- Lamerichs, J., Koelen, M., Molder, H.F.M. te en Nierop, P. van (2006). *LIFE21. De Discursieve Actie Methode: Jongeren ontwikkelen gezondheidsinterventies*. Wageningen: Communicatiemanagement, Wageningen UR ism GGD Eindhoven.
- Molder, H.F.M. te (1999). Discourse of Dilemmas: an analysis of communication planners' accounts. *British Journal of Social Psychology*, 38, 245-263.
- Molder, H.F.M en Potter, J. (Eds.) (2005). *Conversation and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) website
- Potter, J. (1996). *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: Sage.
- Potter, J. & A. Hepburn (2005). Qualitative interviews in social psychology : Problems and possibilities. *Qualitative Research in Psychology*, 2: 38-55.
- Sneijder, P. & Te Molder, H. F. M. (2004). Health should not have to be a problem: Talking health and accountability in an internet forum on veganism. *Journal of Health Psychology*, 9, 599-616.
- Visser, F., Molleman, G., Peters, L., Jacobs, G. en M. Rozing (2007). *Empowerment kwaliteit instrument : voor gezondheidsbevorderaars en preventiewerkers als aanvulling op de Preffi 2.0 : toelichting, score-formulier, operationalisering en normering*. Woerden: Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ).

BIJLAGE 1

Hand-outs presentatie pilot-training K2

Discursieve Actie Methode: Een training in het verkennen van jongereninteractie

WAT IS DE DISCURSIEVE ACTIE METHODE?

De *Discursieve Actie Methode* is bedoeld voor professionals die in hun dagelijkse beroepspraktijk te maken hebben met communicatie tussen en met jongeren en is ontworpen om de sociale functies van deze communicatie te ontdekken. De methode biedt instrumenten om samen met de jongeren te reflecteren op hun eigen taalgebruik, en dan met name op de manier waarop zij bepaalde keuzes legitimeren, en met welk(e) doel(en). Deze reflectie wordt gebruikt als aanzet om de taal van de doelgroep anders en beter te leren begrijpen; de doelgroep zelf activiteiten te laten ontwikkelen, en/of kritisch naar het eigen professionele handelen te kijken.

MANIEREN WAAROP DE METHODE KAN WORDEN INGEZET

De methode kan op drie manieren, al dan niet in combinatie met elkaar, worden ingezet, namelijk als:

- ✚ *Luistermethode*: De professional krijgt inzicht in de manier waarop de doelgroep communiceert en leert daarin interactiepatronen en -strategieën te herkennen.
- ✚ *Participatiemethode*: De professional leert de doelgroep te begeleiden in het bestuderen van hun eigen taal en de strategieën die worden gebruikt en vervolgens in het ontwikkelen van activiteiten die daarbij aansluiten.
- ✚ *Zelfreflectiemethode*: De professional krijgt inzicht in zijn eigen manier van communiceren met de doelgroep. Hoe gaat hij bijvoorbeeld om met verantwoordelijkheid van de jongeren, hoe geeft hij adviezen, herkent hij problemen, etcetera.

De methode is eerder toegepast in onder meer telefonische hulpverlening en het jongeren(gezondheids)project LIFE.

WAT DOEN WE IN DE TRAINING?

In deze training ligt de nadruk op de luistermethode. We passen de methode toe op gespreksmateriaal van jongeren over gezondheid in brede zin. In het eerste deel wordt de achtergrond van de methode belicht en leren de deelnemers op een gerichte manier vragen stellen aan diverse soorten natuurlijk gespreksmateriaal (van online interactie tot face to face conversaties tussen peers).

- ✚ De deelnemers leren de *interactionele 'belangen'* van sprekers te identificeren door zich af te vragen: Waar kunnen deze sprekers van worden 'beschuldigd' en hoe lossen zij dat in de interactie op? Door deze 'belangen' te achterhalen wordt bijvoorbeeld de achtergrond van defensief gedrag duidelijk, hoe het zich precies voordoet, en hoe de spreker het probleem probeert op te lossen. In een discussie over overgewicht kunnen jongeren beschuldigd worden van het hebben van vooroordelen, of van laksheid of persoonlijk falen als het henzelf betreft, en zich daar indirect tegen verdedigen. De methode gaat niet uit van de veronderstelde *intenties* van sprekers, maar analyseert de *effecten* die bepaalde uitingen bij de gesprekspartner(s) hebben.
- ✚ We laten vervolgens zien dat sprekers rekening houden met een kritisch publiek en bespreken de *strategieën* die sprekers (vaak onbewust) gebruiken om te voorkomen dat ze ergens van worden beschuldigd. Om niet verdacht te worden van vooroordelen jegens bepaalde groepen, kunnen sprekers hun mening bijvoorbeeld als feit in plaats van als oordeel presenteren en daarmee op impliciete wijze de verantwoordelijkheid verleggen.

In de tweede bijeenkomst gaan we oefenen met eigen materiaal van de cursisten. In ieder geval bevat dit eigen materiaal een probleem op interactie-niveau waar de professionals steeds tegenaan

lopen (bijv. 'bij deze groep jongeren ervaar ik weerstand, maar ik kan mijn vinger niet op de zere plek leggen'). Eigen materiaal kan zijn:

- reconstructies van korte gespreksfragmenten, of (delen van) opnames van gesprekken uit de eigen beroepspraktijk (jongeren onder elkaar; interactie tussen professional(s)-jongere(n))
- ✚ fragmenten uit online interactie van of met jongeren

We passen de stappen uit het eerste deel van de training toe op het eigen materiaal en bespreken vervolgens op welke manier professionals de gevonden belangen en strategieën bespreekbaar kunnen maken bij de doelgroep.

WELKE MOGELIJKHEDEN BIJDT DEZE METHODE?

- ✚ In vergelijking met andere methoden zoals 'morele dilemma theorie' en 'motivational interviewing' biedt de *discursieve actie methode* geen gesprekstijl, maar inzicht in interactie uit *het dagelijks leven*, die zonder enige sturing tot stand is gekomen.
- ✚ Door jongeren bewust te maken van hun manier van communiceren, kan de professional ze enthousiast maken voor en begeleiden in een participatief project. Zo hebben jongeren die met deze methode hebben gewerkt al theatervoorstellingen en gedichten gemaakt naar aanleiding van reflectie op hun eigen interactiestrategieën. De methode is dus gericht op zelfsturing op basis van een kritische bewustwording van het eigen taalgebruik. 'Eigen' gespreksmateriaal is direct herkenbaar voor de doelgroep, en de analyse van/reflectie op het materiaal niet bedreigend door het niet-normatieve karakter ervan (focus op effecten in plaats van intenties).

HOE VERLOOPT DE TRAINING?

Dagdeel 1

- ✚ Uitleg discursieve actie methode: Theorie en praktische voorbeelden
- ✚ Oefenen met bestaand gespreksmateriaal, met name interactie tussen of met jongeren op het gebied van gezondheid
- ✚ Afspraken maken voor de 2^e bijeenkomst over het verzamelen van eigen materiaal

Tussenperiode van twee weken:

- ✚ Eigen materiaal (gesprek of e-mail interactie) verzamelen met (steeds terugkerende) problemen op gespreksniveau

Dagdeel 2

- ✚ Cursisten analyseren onder begeleiding eigen materiaal en interactionele problemen/strategieën in groepjes
- ✚ Groepsbespreking van eigen materiaal
- ✚ Toepassingen van analyses in eigen beroepspraktijk bespreken
- ✚ Evaluatie van de training

BIJLAGE 2

Oproep Stimulans Veldhoven

CHECK DIT: UIT DE SHIT, EEN ONDERZOEK VOOR EN DOOR VELDHOVENSE TIENERS EN JONGEREN

Stimulans Welzijn voert de komende maanden een “Peer Group”onderzoek uit naar zorg en hulp voor jeugdigen in Veldhoven. Peeronderzoek is onderzoek voor en door jongeren. Peer group is engels voor vriendengroep. Jongeren onderzoeken dus hun eigen peers. Dit heeft als voordeel dat de interviewer en de geïnterviewde elkaar al kennen, er is dus sprake van een vertrouwde sfeer. Het onderzoek gaat over hulpverlening: Wat doe jij als je in de SHIT zit ?? Zou dat niet relaxter kunnen ?? Het vermoeden bestaat dat jongeren die in de problemen zitten maar moeilijk de weg naar de hulpverlening kunnen vinden, en als ze die weg wel vinden, moeilijk de hulp krijgen die ze nodig hebben. Door jongeren te interviewen die zelf een IN DE SHIT hebben gezeten kan een goed beeld ontstaan waar het fout gaat. Jongeren vinden mogelijk informatie op het internet, misschien kunnen ze goed praten met hun ouders, vrienden of een leraar op school. Misschien lost het probleem zich vanzelf op. Maar wie weet lukt dit niet en krijgt een jongere niet de steun die nodig is. In dit onderzoek kunnen jongeren zelf vertellen hoe het zit en hoe het beter kan. De resultaten worden aangeboden aan de gemeente. Het onderzoek wordt uitgevoerd door 12 jongeren. Hiervoor krijgen ze een training “Audio – Visuele Vormgeving”, want de interviews worden opgenomen op video. Van deze “videobites” wordt een filmpje gemaakt dat tijdens de presentatie van het onderzoek zal worden vertoond. Durf jij de uitdaging aan en heb je zin om interviewer te worden??? Neem dan contact op met 1 van de onderstaande personen:

Bo de Bruijn

Bjorn Roos

Karel van Geel

BIJLAGE 3

Tekst VPRO radio,

Uitzending 'De Ochtenden'

Tekst VPRO radio, De Ochtenden

Bij wie kloppen jongeren aan als ze 'in de shit' zitten? Niet bij ouders, leerkrachten of de jeugdhulpverlening, zoveel is wel duidelijk. Daarom heeft K2 het project 'Uit de Shit' bedacht: jongeren interviewen andere jongeren om te vragen bij wie ze om hulp en advies vragen als ze problemen hebben. Die interviews worden gefilmd en van de compilatie wordt een videoclip gemaakt voor de gemeente Veldhoven. Dat moet ervoor zorgen dat de jeugdhulpverlening beter op de behoeftes van jongeren aansluit. Verslaggever Anne-Will Fisser was bij het opnemen van een interview en bezocht het jongerencentrum Odeon in Veldhoven, waar coverbandje Patatje Metal net aan het oefenen was

BIJLAGE 4

Artikel Eindhovens dagblad (8 mei 2007)

'Uit de shit': Veldhovense jeugd helpt elkaar

Bron: Eindhovens Dagblad, 08 mei 2007

Zijn er veel jongeren in Veldhoven die met problemen rondlopen? De zes tieners rond de tafel in jeugdcentrum Odeon hoeven daar geen seconde over na te denken: ja, dat zijn er heel veel. En de oplossing wordt vaak gezocht in drinken, roken, anderen uitdagen, stoer doen. De voorbeelden vliegen over tafel. Want veel jongeren schamen zich voor hun problemen en zoeken geen hulp.

En dat is precies waar het project 'Uit de shit' voor is bedoeld. Zestien Veldhovense jongeren tussen de twaalf en achttien jaar oud gaan de komende weken, met een videocamera in de hand, op zoek naar leeftijdgenoten die op de een of andere manier in de rotzooi zitten. Zij hebben inmiddels een cursus gevolgd om de interviews goed af te kunnen nemen. Elk van de jongeren moet drie gesprekken opnemen, dus 48 in totaal. Van de gefilmde gesprekken gaan ze een montage maken die op 16 juni wordt aangeboden aan het Veldhovens gemeentebestuur.

Wat willen ze daarmee bereiken? Lotte neemt het woord: "Wij hopen dat er iets mee wordt gedaan en dat de problemen waarmee jongeren zitten zichtbaar worden."

De interviewers denken dat veel jongeren vluchten in drank en drugs of rellerig gedrag omdat anderen dat ook doen en vooral omdat ze de achterliggende oorzaken van hun gedrag niet onder ogen willen zien. Een sterfgeval in de directe omgeving, echtscheiding van de ouders, problemen op school, pesten. Het kan soms zo pijnlijk zijn, dat het moeilijk is daarover te praten. Dan is rotzooi trappen een stuk makkelijker. 'Signaalgedrag' noemt begeleider Karel van Geel van jongeren- en cultuurcentrum Odeon dat.

Hulpverleners zijn er genoeg, weten de jongeren. En sinds kort werken die ook goed samen binnen de stichting Stimulans voor tiener- en jeugdwerk. Maar de jongeren zelf weten de weg naar de hulpverlening nog maar bar slecht te vinden. Als hun project meer bekendheid kan geven aan de deskundigheid die beschikbaar is, vinden de jongeren van 'Uit de shit' dat hun project al een heel eind is geslaagd.

BIJLAGE 5

Transcripten opgenomen materiaal Veldhoven

Transcripten interviews project 'Uit de Shit', Veldhoven

Training Discursieve Actie Methode
23 mei 2007

Transcriptie: Petra Sneijder
Plaats: Wageningen

Transcript 1 Veldhoven, 'Ruben'

I = interviewer Mick

R = respondent Ruben

1 I: ik doe mee aan een project (.) van *Uit de shit* (.) en
2 (.) >ik wou vragen of jij ook ooit in de shit hebt
3 gezeten<
4 R: ((beweegt hand naar neus)) ja
5 I: en waarom heb je dan in de shit gezeten?
6 R: ja wat voor shit?
7 I: ja gewoon problemen thuis of eh
8 R: ja
9 I: [bij de politie
10 R: [met m'n ouders
11 I: met je ouders
12 R: met de politie ofzo, met m'n vader ((maar niet zo veel??))
13 I: en waarom was dan problemen met je ouders?
14 R: jaa:h m'n pa heb er keiveel problemen mee dat ik nou
15 ga puberen enzo↑
16 I: ja en krijg je dan ook veel straf
17 R: ja best wel veel↑
18 I: en wat voor straf krijg je dan meestal?
19 R: eh 's avonds niet weg e:h internet afgepakt worden (.),
20 een schup onder m'n flikker (in m'n gezicht maakt niet uit)
21 I: hmmm
22 I: en heb je ja lang straf of
23 R: ja ligt ((er net aan-JL)) (.) soms niet soms wel
24 I: enne (.) heb je ook ooit eh (.) ja problemen met de politie
25 gehad?
26 R: ja
27 I: en wat voor problemen waren dat dan?
28 R: (.) ik werd er een keer van beschuldigd dat ik een conifeer
in
29 de fik had gestoken bij mij in de straat↑ (.) maar dat was
30 dus
31 niet waar (.) dat had iemand anders gedaan
32 I: Had iemand anders dat gedaan?
33 R: ((knikt))
34 I: en heb je (.) ja: ook (*halt?*) gekregen of JPP of iets?
35 R: dat was *stop*
36 I: *stop* en wat houdt *stop* in?
37 R: eh is voor onder de kinderen van twaalf jaar als je dan eh
38 fikkie gestookt heb (.) of eh ergens gejat ofzo↑
39 I: ja:h
40 R: [onder de twaalf
41 I: [als je iets hebt gedaan
42 R: ja dan moet je naar *stop*
43 I: dan moet je naar *STOP* (.) en wat krijg je dan
44 R: e:h dat moeten eigenlijk je ouders bepalen dat weet ik
45 eigenlijk niet
46 I: moeten je ouders dat bepalen
47 R: ((knikt))
48 I: Oh okay↓ (.) en e:h (.) ja (.) werd je ook wel bijvoorbeeld
49 geslagen thuis
50 R: ((brengt hand naar hoofd)) ja
51 I: ja
52 R: ja best wel veel
53 I: ↑best wel veel
54 R: ja nou veel ((kijkt weg))
55 I: nou niet meer of wel
56 R: nee nou niet echt meer [maar
57 I: [nou niet meer dus nou gaat het goed

58 thuis
59 R: mwaah wel wat beter (.)^lvooral vandaag
60 I: gaat het nou wel wat beter
61 R: want ons paps is vandaag jarig
62 I: en vandaag is jouw vader jarig
63 R: ja
64 I: dus het gaat vandaag heel goed
65 R: ja ((da wel))
66 I: nou, gefeliciteerd
67 R: dank je
68 I: alsjeblieft (.) en maak er vanavond een eh gezellige
69 Verjaardag van
70 R: ja zeker
71 I: enne feliciteer jullie pap maar
72 R: is goed
73 I: ok bedankt
74 R: jij ook bedankt

Transcript 2 Veldhoven 'Ruben'

I = interviewer Mick

R = respondent Ruben

1 I: ...uit de shit[↑] enne ik wou vragen of jij zelf ook ooit in de
2 shit hebt gezeten?
3 R: ja ikke wel[↑]
4 I: enne (.) ja (.) en wat voor iets heb je dan meegemaakt of
5 R: ja: problemen met mijn ouders thui:s, de politie:, gewoon
6 met mensen(.)gewoon in de buurt enzo
7 I: wat bedoel je met problemen met mensen?
8 R: ja dat ze zeggen dat ik iets gedaan heb ofzo[↑] wat niet waar
9 is eh of ((dat mijn broerte iets doet))da'k aangesproken
10 word ofzo (.) vaak
11 I: ja dus dat word((doet jouw broertje veel)) je veel
12 R: nou niet echt
13 I: nee?
14 R: ((schudt hoofd))
15 I: maar word je dan vals beschuldigd?
16 R: hm?
17 R: ja soms wel maar
18 I: da's ook niet fijn
19 R: mja ((handgebaar)) (onverstaanbaar)
20 I: ja (.) enne hoezo problemen met je ouders?
21 R: ja eh ((kijkt weg))
22 I: wou je daar wat meer over vertellen?
23 R: ja ons (mam?) nou niet echt maar ons pap heeft keiveel
24 problemen dat ik ga puberen want
25 I: heb jij
26 R: ons mam ook wel een beetje trouwens
27 I: meeste problemen met je vader
28 R: ja eigenlijk wel
29 I: enne (.) ja wat voor problemen heb je dan thuis
30 R: (.) jaah da'k eh vaak ruzie heb enzo (.) enne al die shit
31 ((schudt hoofd))
32 I: ja en waarover heb je dan ruzie over wat voor dingen
33 R: ((kijkt weg en gebaart met hand)) da'k eh ja iets stiekem
34 gedaan heb ofzo de hele dag
35 I: ja (.) en wat voor iets doe je dan stiekem?
36 R: eh ik ben ((een keer)) betrapt met roken
37 I: met roken[↑]
38 R: eh
39 I: rook je ((nou)) nog steeds?

40 R: jah ((maar)) niet veel meer
41 I: niet veel meer
42 R: ((schudt hoofd en glimlacht)) ik probeer te stoppen
43 I: probeer je te stoppen?
44 R: ((knikt))
45 I: da's goed en eh ja heb je nog meer problemen gehad met
46 wat anders of iets
47 R: ja met de politie
48 I: enne wat voor problemen waren dat
49 R: e:h ja (.) meerdere dingen in de fik steken
50 I: hoezo wat heb je allemaal in de fik gestoken?
51 R: Ik heb één keer (.) ((kijkt weg))(onverstaanbaar) of iets
52 zoiets (onverstaanbaar) niet zo mee gepakt volgens mij
53 I: ja
54 R: maar ik weet niet meer wat dat was
55 I: hmmm
56 R: en ben één keer vals beschuldigd
57 I: en één keer vals beschuldigd
58 R: ((knikt))
59 I: ((ja))en heb je vaak ruzie op straat of niet
60 R: ja op zich niet maar ((vaak))
61 I: nee?
62 R: ja ik heb in de wijk een ((leipe)) neef wonen iedereen weet
63 wie mijn neef
64 is[↑] dan doen ze mij niet veel ((lacht))
65 I: iedereen weet wie jouw neef is
66 R: bijna iedereen ja ((lacht))
67 I: dus dan doen ze jou bijna niets (.) nee (.) nou en da's wel
68 fijn als je ruzie hebt
69 R: ja:h ik zoek op zich niet vaak ruzie maar ze zoeken meer
70 ruzie met mij[↑]
71 I: ze zoeken meer ruzie met jou
72 R: dan vallen de eerste klappen[↑] en dan komen ze altijd aan met
73 hun ouders en dan gaan ze ((de wouten)) bellen
74 I: eh hun zijn begonnen en dan krijg jij de schuld van hun
75 ouders
76 R: ja
77 I: maar waarover heb je dan ruzie altijd
78 R: ja: ik fiets langs, ik kijk ze een keer aan ofzo (.) dan eh
79 'wat kijk jij'ik zo 'je moet je bek houden'en dan zo die kop
80 d'r uit, dan kom ik naar ze toe 'wat moet je'geven ze
81 klappen, nou ja, ik geef ze klappen terug[↓]
82 I: ja
83 R: allemaal janken jonge en soms halen ze ouders d'r bij en
84 allemaal (onverstaanbaar)((dreigen-JL)) en de politie bellen
85 enzo
86 I: en dat vind je zeker niet fijn
87 R: Ik heb geen zin om naar de ((Woutenkiet))te gaan dus
88 I: nee (.) maar eh gaat zo verder alles goed weer
89 R: ja: ((knikt))
90 I: ja (.) zit je niet meer in de shit?
91 R: nee ik doe gewoon rustig aan gewoon met vrienden
92 I: gewoon rustig aan gewoon een beetje chillen
93 R: (onverstaanbaar) ik ben jong enzo
94 I: ja is wel relaxed gewoon een beetje chillen met je maten
95 R: ja
96 I: nou oke, dat is goed (.)hartstikke bedankt
97 R: graag gedaan
98 I: enne (.) ja (.) zorg dat je niet weer in de shit komt want
99 R: ja moet wel ((lacht))
100 I: ja moet wel? ((lacht)) en hoezo bedoel je dan 'ja dat
101 moet wel'
102 R: ja: niet meer in de shit bedoel ik
103 I: ok hartstikke bedankt

104 R: ok graag gedaan
105 I: houdoe
106 R: houdoe

Transcript 3, Veldhoven 'Mark'

M = Mark

P = Peter

O = Olaf

I = interviewster Lotte

All = allen

1 all ((gelach))
2 M: Hoi, ik ben Mark ik hang altijd bij de springplank
3 ((gelach)) ja wat moet ik dan zeggen (.) ja voor de rest
4 toch niks
5 P: de chauffeur komt
6 I: ja wat doe je altijd als je hangt wat doe je daar dan (.)
7 M: gewoon een beetje voetballen, tienen (.) eh beetje ((buurten
8))enzo
9 I: hebben andere mensen daar last van jullie dan of vinden
10 jullie
11 dat ze dan niet moeten zeuren ofzo
12 P: nee, alleen mensen van de ehh Tweespan af en toe maar ja,
13 dan
14 gaan we ook naar voren
15 I: hebben je verder meer problemen gehad
16 M: ja zat problemen
17 I: wat voor problemen
18 M: met politie: (.) problemen thuis
19 P: meidenproblemen
20 M: Ja, dat heb ik dag en nacht ((gelach)) (.)da's toch
21 I: ja vertel es meer over die problemen
22 M: problemen (.) nou ruzie met carnaval problemen,
23 ik eh met diefstal heb ik problemen gehad, met blowen heb ik
24 thuis problemen gehad, ik ben ontslagen geworden op het werk
25 heb ik thuis problemen gehad
26 I: vind je het zelf ook problemen of vinden anderen het alleen
27 een probleem
28 M: ons mam vindt het meestal problemen maar ik niet hoor
29 I: jijzelf niet
30 M: nee ((gelach))
31 I: hoe los je (.) als je problemen hebt hoe los je die dan op
32 M: °misschien° beetje over pra[↑]ten
33 I: met wie?
34 M: met Peter, met ons mam ofzo met ons mam
35 I: en ik heb al gehoord dat de politie vaak problemen oplost
36 M: nee (lacht)
37 I: niet?
38 M: de politie maakt ze alleen maar
39 I: maakt de politie problemen
40 M: ja
41 I: wat voor problemen maken die dan?
42 M: mensen vastzetten die onschuldig zijn[↑] ik eh
43 P: in het plein opsluiten
44 O: een boete geven voor een kratje bier
45 M: ja boete geven als je niet drinkt alleen bier werkt, wat
46 doen ze nog meer (.), blowen doet maar (.) dat mag ook al
47 Niet
48 O: (onv) als je je vriend helpt
49 M: ja, als je iemand helpt dan laaien ze je op terwijl je
50 andere
51 maat op de grond ligt
52 P: kan nog wel een uurtje doorgaan (lacht)
53 I: maar vinden jullie dat de politie dan echt altijd zonder
54 reden
55 komt dan of hebben ze er ook wel een reden voor

56 M: ze komen wel met een reden maar ja, we zijn geen hanggroep
57 die problemen zorgt, dan komen hun zelf problemen maken (.)
58 we hebben zelf weinig problemen alleen hun komen de
59 problemen meestal maken
60 I: en die ruzies dan die je hebt gehad met carnaval en dat
61 soort dingen,(.) heeft de politie daar ook voor gezorgd
62 M: daar heeft Peter voor gezorgd ((gelach)), ja dan ben ik heel
63 eerlijk hoor
64 P: niet allemaal
65 I: en hoe is dat opgelost dan
66 A: ((onverstaanbaar))meegenomen
67 M: eentje was opgelost door eh ja, door politie en die andere
68 was opgelost door eh (,) ja eigenlijk
69 P: taakstraffen
70 M: ja door taakstraffen en mensen vasthouwe- zetten die eh niks
71 hadden gedaan,
72 P: boetes
73 M: boetes geven (.) en andere problemen daar weet de politie
74 niet veel vanaf
75 I: en ben je nooit op het idee gekomen om ergens hulp te gaan
76 vragen (.) als ja (.) instanties en
77 M: nee eigenlijk niet, heb je toch niks aan (,) ben ik nou toch
78 te oud voor dus
79 I: ja maar je hebt al eerder problemen gehad waarom heb je dat
80 nooit eerder gedaan dan
81 M: ik ↑heb het wel gedaan
82 I: en wat voor instantie ben je dan geweest?
83 M: hoe heet dat man bij dat ((onv)) in de buurt, dat huis
84 ((kijkt naar Peter))
85 P: ezt ofzo
86 M: ezt
87 I: in Eindhoven
88 M: ja
89 I: en in Veldhoven, vind je dat er hier genoeg dingen zijn die
90 (.) jouw problemen op zouden kunnen lossen
91 M: weet ik niet, ik ken ze niet, ja stimulans ken ik maarja die
92 zorgt dat we geen drugs gebruiken
93 I: en verder lossen die niet veel problemen op
94 M: niet dat ik weet ik hoor er °tenminste° nooit iets over
95 I: en vind je dat er betere oplossingen zouden moeten zijn hier
96 in Veldhoven (.) om problemen in hangjeugd tegen te gaan of
97 eh eh meer eh dingen dat jullie kunnen doen ofzo dat jullie
98 je niet buiten hoeven te vervelen
99 M: ja meer hangplekken (.) te creeren, een voetbalkooi ofzo
100 I: maar daar mag dan waarschijnlijk niet gedronken worden niet
101 geblowd worden
102 P: wij wel
103 M: dan moeten ze zorgen dat het wel mag ja
104 I: maar dat zal nooit gebeuren
105 M: nee dat weet ik
106 I: waarom blow je dan
107 M: dat doe ik niet meer
108 I: waarom blowde je
109 M: omdat het lekker is (.) geen eh (waarom jij tegen P) stress
110 meer aan je kop hangen
111 I: had je veel stress
112 M: jah werkstress voor de rest niet veel
113 I: niet van de problemen, je bent niet gaan blowen omdat je
114 problemen had
115 P: uitproberen
116 M: ja meer uitproberen (.) daarna problemen gehad thuis, was
117 van (ik rook joints) problemen
118 P: alleen maar erger van
119 I: worden problemen er alleen maar erger van

120 M: ja de dag erop wel of een paar dagen
121 I: ja heb je hoe ben je gestopt met blowen dan
122 M: omdat ons mam me anders niet meer wou zien ((neemt trekje
123 sigaret))
124 I: wa wa (.) nog een keer
125 M: omdat ons mam me anders niet meer wou zien
126 I: ok (.) en hoe heb je dat opgelost dan gewoon stoppen met
127 blowen
128 M: heel af en toe een jointje roken
129 I: dus je blowt af en toe nog wel
130 M: heel af en toe
131 P: (lacht)
132 I: heel af en toe maar niet als je problemen hebt
133 M: ik heb geen de laatste tijd weinig problemen
134 I: heb je verder nog andere drugs gebruikt
135 M: nee
136 I: ook nie gewoon allee alleen geblowd
137 M: ja
138 I: en verder in je omgeving veel
139 M: ja zoals gewoonlijk ja (.) da's overal wel
140 I: en vind je dat een probleem voor die mensen of (.) vinden
141 die mensen dat een probleem of vinden die dat alleen maar
142 Fijn
143 M: die vinden het meestal wel fijn ja (.)probleem (.) drugs is
144 geen probleem, het enigste probleem van drugs is is meestal
145 verslaving, drugs zelfs is niet echt een probleem
146 I: maar heel veel mensen gaan drugs gebruiken omdat ze een
147 probleem hebben
148 M: ja dat is dom, ja of dom, problemen komen net zo hard weer
149 Terug
150 P: twee dagen later komen ze terug
151 M: ja
152 I: nou, bedankt
153 M: was dit het
154 I: ik denk het wel
155 P: en droog kunnen staan op een hangplek
156 M: he
157 P: en droog kunnen staan
158 M: droog kunnen staan
159 P: ik hoef er niet op he (lacht)
160 M: probleem is ook in Veldhoven, je hebt er weinig hangplekken
161 en overal waar als het regent ofzo (.), mag je nergens droog
162 staan, als je droog staat dan krijg je een boete
163 P: ja zelfde als hier
164 I: ja zullen er (.) maar waarom denk je dat er weinig
165 hangplekken zijn dan
166 P: dat is zo
167 I: ja nee maar waarom denk je dat de gemeente die niet maakt,
168 of waarom denk je dat er geen plaats voor is
169 P: die zijn weggehaald
170 I: waarom
171 P: die zijn weggehaald
172 I: waarom waarom zijn die weggehaald
173 P: weet ik niet dan moet je echt bij de gemeente zijn (.) omdat
174 daar hanggroepen samenkomen denk ik
175 I: maar is dat niet dan de reden dat jullie dan voor eh mensen
176 in de omgeving voor overlast zorgen
177 M: ja moeten ze ergens zoeken dat we geen overlast kunnen
178 zorgen of weinig
179 I: ja maar hoe minder eh overlast er dan voor andere mensen is
180 hoe meer problemen hoe meer jullie daar eigenlijk los kunnen
181 gaan en hoe meer problemen er alleen maar komen uiteindelijk
182 (.) ik denk dat er geen hangplekken zijn om problemen tegen
183 te gaan

184 M: de jeugd moet toch ook eh
185 P: (onv)niet gaan hangen
186 I: maar hoe willen jullie voorkomen om niet te gaan hangen
187 M: dat kan niet
188 P: ja dat kan niet je moet ergens samenkomen
189 M: ja
190 I: maar en dingen net als Odeon dan ()
191 M: ja maar Odeon
192 I: daar kun je samenkomen en daar mag je binnen roken
193 M: ja daar kun je samenkomen ja maar als nou tien groepen
194 tegelijk samenkomen is het ruzie
195 P: ja
196 M: en als er een groep samenkomt (.) ja dan is er niks aan dan
197 is het ook maar een groep en hun willen alle hanggroepen
198 aantrekken naar Odeon, en dat wordt ruzie
199 I: dus daarom heeft Odeon niet veel zin voor jullie omdat het
200 gewoon alleen maar voor problemen zorgt volgens jullie (.)
201 tussen verschillende hanggroepen
202 M: zitten heel veel hanggroepen andere hanggroepen zitten erbij
203 P: (onverstaanbaar) en andere mensen allemaal bij
204 M: het liefst zitten we met ons eigen groepje
205 O: we hebben liever ons eigen groepje
206 I: dus het liefst zouden jullie gewoon voor mijn part een hutje
207 op de hei willen hebben waar jullie gewoon eh jullie gang
208 kunnen gaan
209 P: ja
210 I: en de andere hanggroep tien kilometer verderop
211 P: ja
212 M: ja das wel het beste
213 I: nou nog iets over de politie verder wat je kwijt wil
214 All: ((gelach))
215 P: stelletje flikken (zakken)
216 O: daar zeggen we niks over
217 M: naaiers mag ik niet zeggen dat het naaiers zijn of wel
218 I: ja naaien mag je best zeggen van mij
219 M: dat het naaiers zijn, want ze, hoe heet het, ze doen net of
220 je ze kunt vertrouwen en zeggen van eh ja dit gesprek blijft
221 onder ons en even later zie je op de verklaring en dan eh
222 ((onv))dat je maat snel agressief wordt en als ie drank op
223 heeft agressief wordt ofzo en daarom vertrouw ik ze ook voor
224 geen meter hoor
225 I: daarom dat de politie bij jullie alleen maar meer problemen
226 veroorzaakt
227 M: ja
228 O: zeker
229 I: dat is jouw probleem alleen maar de politie
230 P: er zou wel veel opgelost zijn als ze er niet zouden zijn
231 M: ja meestal politie
232 I: zou dat niet voor meer problemen zorgen uiteindelijk
233 M: ja dat wel dat klopt

Transcript 4, Veldhoven 'Lars'

L = Lars

B = Bart

I = interviewster Lotte

1 L: moeten we beginnen
2 I: ja
3 L: ik ben Lars en ik ben eh 17 jaar oud
4 I: ok enne ja jij hangt hier altijd of
5 L: nee niet meer zo heel veel (.) alleen een beetje voetballen
6 I: deed je wel

7 L: (.) ja er is wel een tijd geweest dat ik dat veel deed ja
8 I: en heb je verder problemen of iets of heb je ooit in de shit
9 gezeten
10 L: nou: wel ooit ja
11 I: wil je daar iets over vertellen
12 L: ((lacht en schudt hoofd heen en weer)) ha
13 I: wat voor soort problemen je hoeft niet in details op te gaan
14 L: nee ok
15 I: maar gewoon kleine
16 L: nee:: maar er is een tijd geweest dat dat er eh gewoon eh
17 veel mensen eh ja drugs eh niet echt harddrugs ofzo maar ja
18 dat er veel drugs werd gebruikt
19 I: hmm
20 L: enne ja daar word je dan automatisch in meegetrokken he
21 ((lacht))
22 I: ja als het je vrienden zijn dan doe je automatisch mee
23 L: nee: dat niet maar
24 I: wel moi-
25 L: het is je eigen keus natuurlijk
26 I: ja maar het is wel moeilijker om nee te zeggen dan of
27 L: ja dat wel denk ik
28 I: en als je problemen hebt hoe los je die dan op
29 L: ja door er goed over na te denken 'eigenlijk'
30 I: en dan zijn ze al opgelost
31 L: ja meestal los ik het eh zelf op ja (.)maar ja als ik
32 bijvoorbeeld een probleem heb blijf ik meestal veel thuis
33 ofzo en praat ik met mijn ouders veel enzo
34 I: dus praten heeft wel heel veel zin voor jou
35 L: ja bij mij wel in ieder geval, bij mij is dat meestal de
36 oplossing (.) gewoon eh de dingen waar je mee zit erover
37 Praten
38 I: en vind je dat eh dat je hier in Veldhoven goed geholpen
39 terecht kan met je problemen
40 L: nee: dat denk ik niet ben ik ben ik van mening dan he maar
41 ((lacht))
42 I: vind je dat er meer hulp zou moeten zijn hier in Veldhoven
43 L: nou er is denk ik wel genoeg hulp maar ja zo de manier
44 waarop het hier bij ons eh altijd is gegaan bij ja vind ik
45 niet eh vind ik niet goed
46 I: niet
47 L: nee: maar ik denk dat er wel genoeg hulp in Veldhoven is
48 hoor
49 I: maar je denkt niet dat ze jou kunnen helpen (.) echt
50 L: na ja bij mij zal het niet veel nut hebben (.) denk ik, want
51 ik eh los mijn problemen meestal zelf op gewoon eh met de
52 mensen waarmee er iets aan de hand is ofzo of eh
53 I: en dat heeft voor jou meer nut dan dat je naar een of andere
54 instantie gaat die zegt van hé we kunnen jou wel helpen
55 L: nee ik nooit naar instanties want daar heb ik een hekel aan
56 (.) ze komen allemaal eh zich bemoeien met mij en mijn leven
57 enzo
58 en ja daar ben ik helemaal niet blij mee
59 I: je lost ze liever gewoon zelf op door te praten en erover na
60 te denken
61 L: ja maar ik denk dat eh sommige mensen die eh ja, die er zijn
62 ook mensen die hebben er misschien wel iets aan door naar
63 een instantie ofzo toe te gaan
64 I: vind je dat er hier in Veldhoven iets aan veranderd moet
65 worden aan de manier van hulpgeven of
66 L: ja: ja kijk eh stimulans die komt bijvoorbeeld altijd eh
67 langs de hanggroepen enzo maar (.) ja (.) de hanggroepen
68 zelf die hebben meer die lachen meer om stimulans als dat
69 ze denken dat er hulp wordt geboden ofzo (.) meestal eh
70 wordt er van alles gezegd of gedaan maar er gebeurt toch

71 nooit iets ofzo dus
72 I: en dat vind je frustrerend of
73 L: nee ik ik vind het niet echt frustrerend maar ja ik denk dat
74 als je naar al die groepen in totaal kijkt enne er gebeurt
75 nooit iets ofzo of als er mensen hier komen die vragen van
76 willen jullie dat er iets verandert en er verandert nooit
77 iets ja dan eh ja dan denk ik dat die groep zich ja die die
78 eh ja (.) even kijken hoe je dat goed zegt
79 I: en vind je dat Stimulans zich dan anders op moet stellen of
80 denk je dat ze gewoon helemaal niets kunnen doen
81 L: ja ik weet niet (.) effe effe goed over nadenken he
82 I: ja is goed doe maar
83 L: is een moeilijke vraag (.) e::h ja (.) ik weet niet
84 misschien moeten ze: meer proberen jongeren van de juiste
85 leeftijd gewoon eh naar groepen toe te laten gaan ofzo
86 bijvoorbeeld zoals veel jouw van jouw leeftijd ik denk dat
87 daar een groep eerder naar luistert dan bijvoorbeeld zo'n eh
88 zo'n Bjorn of of ja Bjorn daar luisteren nog wel wat mensen
89 naar dan maar je heb bijvoorbeeld die vrouw hier van de
90 Erikant daar hebben meer mensen een hekel aan als dat ze
91 haar mogen
92 I: dus die kan geen problemen oplossen voor jullie
93 L: nee: bij ons niet want die heeft de problemen alleen maar
94 groter gemaakt want die eh schrijft allerlei eh berichten
95 over ons in de krant enzo
96 I: en denk je dat het op een andere manier de problemen DIE er
97 in Veldhoven zijn op een betere manier opgelost kunnen
98 worden als
99 er iets gedaan wordt
100 L: ja: ik denk het wel
101 I: of denk je (onverstaanbaar)
102 L: ik denk het wel maar dan moet er betere samenwerking zijn
103 ((kijkt weg))
104 I: maar er is wel een groot zorgnet in Veldhoven ben je daar
105 wel bekend
106 L: nee
107 I: mee of heb je daar nog nooit echt iets van gehoord
108 L: ja ik eh ik ken wel een paar eh
109 B: Flexteam
110 L: oh (.) ja
111 B: of niet of niet
112 L: nee ik ken wel Stimulans ken ik en eh je hebt dan eh die
113 maatschappelijk eh werker weet je wel
114 I: hmm
115 L: ik ben effe die naam kwijt(.) hoe heet die ook al weer
116 B: welke
117 L: als je HALT hebt enzo, dan moet je toch ook altijd met zo'n
118 eh met zo'n vrouw praten (.) met Jolanda
119 B: oh ja klopt
120 L: hoe heet zij ook alweer (.) Jolanda Franken
121 B: ik weet niet Franken
122 L: ja ken je die niet
123 B: jawel maar heet zij Franken van d'r achternaam
124 L: ja volgens mij wel
125 I: maar dingen als Halt, lossen die dingen problemen voor
126 jullie op of heeft dat voor jullie niet veel zin
127 L: nee: ik denk het niet (.) ik denk dat halt eh
128 B: paar dingen beetje schoonmaken (ik moet dat nou ook) daar
129 leer je niet veel van
130 L: nee
131 B: (onverstaanbaar)
132 I: dus daar hebben jullie je straf niet geleerd
133 L: nee met Halt niet (.) ik denk dat je je straf of leert als
134 je in de bak komt te zitten of eh als je

135 B: ze stoppen ons gelijk in de bak (lacht)
136 L: of er moet echt iets ernstig gebeuren ofzo
137 B: ((gelach)) no comment no comment
138 I: nou, bedankt
139 L: dat was het al?
140 I: ja

Transcript 5, Veldhoven, 'hanggroep'

L = Lars
B = Bart
E = Erik
A = Ali
R = Richard
T = Tim
all = allen
I = interviewster Lotte

1 I: nou, de stelling is (.) in Veldhoven is er meer dan genoeg
2 hulp om jongeren te helpen
3 B: wij zijn het daar niet mee eens
4 I: en waarom niet?
5 L: waarom ben je het daar niet mee eens? ((kijkt naar Bart))
6 all: ((gelach))
7 B: waarom?
8 A: omdat het toch geen invloed heb
9 B: ja, het heeft geen invloed, het heeft geen invloed op de
10 jeugd op de mensen die graag buiten zijn weet je wel
11 R: ja maar dan is dus wel genoeg want we willen toch geen hulp
12 ((lacht))
13 B: ja maar het heeft geen zin
14 A: hulp heeft geen zin
15 R: het heeft gewoon geen zin klaar je moet je
16 L: ja maar sowieso als je bijvoorbeeld met zo'n vrouwtje moet
17 praten ofzo allemaal van die nutteloze vragen is allemaal al
18 duizend keer aan je gevraagd
19 A: als er iemand langs komt en een beetje moeilijk praten en
20 dan doet ze (mee) enzo en dan komen ze allemaal beloftes
21 doen weet je wel van oh ja we gaan projecten maken enzo en
22 dat er nog stee::ds helemaal niks is (.)kijk ze doen
23 helemaal niks om de jeugd
24 T: bezig te houden (.) Ja de hulp die er is die beoordelen ons
25 allemaal op afstand eigenlijk die eh van alles al eh van te
26 voren
27 I: Hebben die voor- hebben die vooroordelen over jullie
28 T: ja (.) die hebben alles uit de boeken zeg maar
29 I: dus die vinden van nou hun gebruiken drugs dat zijn foute
30 jongeren en die mogen niet op straat komen zo denken hun
31 bijvoorbeeld
32 T: ((gaat staan)) nee kijk hun komen hun komen uit eh hun komen
33 van hun studie af (.) hun hebben jongeren allemaal die
34 hebben allemaal geleerd om subculturen enzo eh te maken en
35 daar verdelen ze ons in daar verdelen ze ons gewoon in
36 (.)dus ze stoppen ons eigenlijk gewoon meteen in een hoekje
37 ((maakt hokjesgebaar))
38 all: een vakje
39 I: dus het is ook inderdaad zo iemand heeft hier bijvoorbeeld
40 drugs gebruikt dus iedereen gebruikt hier drugs en het zijn
41 foute jongeren en die mogen niet op straat komen zo denken
42 hun
43 E: bijvoorbeeld dat iedereen elkaar meetrekt maar dat doet
44 iedereen gewoon zelf en die kiest daar gewoon voor maar je
45 helpt - je helpt elkaar toch ook als iemand een probleem

46 heeft (.) je kunt beter bij elkaar hulp zoeken dan bij hun
47 want dat heeft toch geen zin
48 I: enne maar als nou een andere groep hier komt hebben jullie
49 daar dan snel ruzie mee
50 all: nee
51 A: nee waarom juist niet
52 I: dus dat valt heel erg mee dus
53 L: wij zijn niet echt van de ruzie op zich hoor
54 B: ja in de kerst is het altijd
55 A: er komen hier ook keiveel mensen die kennen wij niet die
56 komen hier gewoon meezitten ofzo snap je die komen hier
57 gewoon een beetje praten ouwehoeren en dan gaan ze weer weg
58 dus het niet zo dat als hier een groep komt dat we meteen in
59 elkaar slaan of meteen van de fiets afrukken ofzo
60 R: wij zouden nooit iemand slaan als er geen reden toe is, de
61 Uilenburg ofzo die deden dat wel (onv)
62 I: dus jullie vinden zelf dat jullie een heel vredelievende
63 groep zijn in principe
64 all: naa da's overdreven ((gepraat))
65 L: kijk als in het weekend dan zitten hier misschien dertig
66 veertig man dan eh kan het wel uit de hand lopen maar
67 I: nee maar kijk ik weet wel bijvoorbeeld er zijn hier heel
68 veel mensen die komen hier voorbij fietsen en die hebben
69 gewoon schrik van jullie
70 all: dat is onzin
71 E: dat is wel zo
72 I: dat is misschien ook wel zo
73 E: ik zie hier ook wel eens iemand met zijn hond hier lopen en
74 die loopt hier dan een stukje en dan ziet ie ons hier zo
75 zitten en dan gaat ie gewoon terug omdat ie hier niet langs
76 durft te lopen
77 I: ja en vinden jullie dat onzin
78 L: dan gaan ze helemaal zo helemaal zo helemaal achterom of ze
79 gaan helemaal hier zo over dat loopding zo terwijl ze hier
80 gewoon voorbij kunnen fietsen
81 I: maar denken jullie dat er echt helemaal geen reden is voor
82 hen om bang te zijn
83 L: nee
84 ? nee dat denk ik echt niet nee
85 E: er is hier nooit iemand beroofd op dit stukje fietspad
86 I: maar waarom denken jullie dat ze bang zijn
87 R: gewoon omdat we een slechte naam hebben
88 L: ze vinden het gewoon intimiderend al die mensen
89 ? ja dat is wel waar
90 I: ja dat er zoveel mensen zijn en als er iets gebeurt dan zijn
91 zij de lul want zij zijn alleen
92 all: ja
93 E: net of wij ooit oude mensen kwaad zouden doen waarom ik
94 bedoel het komt niet eens in ons op om als hier iemand
95 langsfietst om die ervan af te trappen ofzo dus da's gewoon
96 Onzin
97 L: we zijn hier gewoon met ons eigen ding bezig
98 A: als je in Eindhoven kijkt dan zitten keiveel van die groepen
99 weet je wel die mensen zijn dat gewoon gewend die lopen daar
100 gewoon langs ofzo maar ja die mensen die zijn dood die weten
101 niet als ze een grote groep zien dan denken ze meteen woh
102 jeugd criminalitei:t weetjewel en dan ja zien ze je met een
103 biertje ofzo in de hand ofzo en dan denken ze gelijk
104 I: maar zou het fijn zijn als er zeg maar een plaatst speciaal
105 voor jullie gemaakt zou worden waar verder
106 A: hoeft niet speciaal gewoon
107 I: niemand last van jullie heeft niemand bang is niemand kan
108 jullie lastigvallen en niemand heeft last van jullie
109 A: nee maar speciaal dat woord speciaal dat hoeft er niet bij

110 L: waarom ()dan is het gewoon eh
111 R: dan zitten we dan zitten we afgezonderd
112 L: ja tuurlijk je zit ook in het midden van de (wijk) omdat
113 hier is leven snap je hier gebeuren dingen
114 I: maar je snapt wel dat mensen overlast kunnen hebben van
115 Jullie
116 L: da wel
117 T: (onverstaanbaar) dan gaan we hangjongeren bekijken (.) zo
118 gaat het dan en dat is niet de bedoeling ((lacht))

BIJLAGE 6

Hand-out met analyse transcripten, bijeenkomst 2

Handout DAM training, 23 mei 2007, Veldhoven

Problemen en strategieën in de interviews met jongeren uit Veldhoven

Transcript 2, Mick / Ruben

R. 1 – 6 en R. 85 - 93

Probleem: dilemma tussen 'cool' en 'probleemjongere'

Strategie: soms problemen 'opeisen', soms problemen 'verwerpen'

R. 1 – 6

Probleem: braafheid

Strategie: problemen opeisen

R. 85-93

Probleem: probleemjongere

Strategie: je zoekt de problemen niet op

R. 44-57

Probleem: cool vs. probleemjongere

Strategie: opeisen (meerdere dingen) en tegelijkertijd minimaliseren van problemen

R. 69-80

Probleem: spreker zoekt problemen op

Strategie: verantwoordelijkheid bij anderen leggen op systematische wijze (script: het gaat altijd zo)

Transcript 3, Lotte / Mark

R. 12 – 25

Probleem: braafheid

Strategie: 'cool' door problemen op te eisen

R. 23-25 (en 122-126)

Probleem: dilemma tussen 'te zwaar aan problemen tillen' vs. 'geen echte problemen hebben'

Strategie: zelf vind ik het geen probleem, maar 'ons mam' wel

R. 28-29

Probleem: mogelijk gebrek aan probleemoplossend vermogen (competentie) – de formulering van de vraag vangt dit al op door te suggereren dat jongeren hun problemen zelf kunnen oplossen

Strategie: laten zien dat je iets aan je probleem doet

R. 32 – 35 en R. 59-66

Probleem: dilemma tussen 'vriend' van de politie vs. erkennen dat politie hulp biedt

R. 32-35

Probleem: vriend van de politie

Strategie: politie verantwoordelijk maken voor probleem

R. 59-66

Probleem: tussen 'vriend' van de politie vs. erkennen dat politie hulp biedt

Strategie: hulp van de politie erkennen en tegelijkertijd ridiculiseren

R. 204-222 (idem)

Probleem: vriend van de politie

Strategie: onterechtheid suggereren (zij vragen van jou dat jij je maat verlinkt)

Transcript 4, Lotte / Lars

R. 28-36

Probleem: mogelijk gebrek aan probleemoplossend vermogen (competentie)

Strategie: laten zien dat je het type bent dat zelf zijn problemen oplost (zit in karakter)

R. 46-50

Probleem: geen hulp willen

Strategie: hulp vragen zit niet in mijn karakter, wel zinvol voor anderen

R. 69-74

Probleem: zelf aangesproken worden op ervaringen met hulp (probleemjongere)

Strategie: verantwoordelijkheid toeschrijven aan de groep

Transcript 5, Lotte / hanggroep

R. 8 – 18

Probleem: geen hulp willen (gebrek aan bereidwilligheid)

Strategie: hulp heeft geen zin (is een feit: het werkt niet of liever 'nooit')

R. 39-47

Probleem: groepsdruk

Strategie: elkaar meetrokken (groepsdruk) is in feite elkaar helpen

R. 103-112

Probleem: probleemjongere vs. gewoon

Strategie: niet speciaal, maar gewoon

BIJLAGE 7

Introductie pilot-training, bijeenkomst 3

Project 'Uit de Shit', Veldhoven, 30 mei 2007

Training Discursieve Actie Methode

Welkom allemaal! Ik ben Hedwig, dat is Petra, en wij vinden het een hele eer dat wij hier bij jullie project aan mogen schuiven.

Wat gaan we doen? Jullie hebben jongeren gevraagd naar hun mening over de problemen die bij jongeren kunnen spelen, en ook de manier waarop die problemen nu worden opgelost.

Wij gaan met jullie nu naar een paar fragmenten uit de interviews kijken. Het idee is dat we dat op een andere manier dan normaal doen. We zetten als het ware een andere bril op en kijken niet langer als interviewer, of als vriend of bekende van de geïnterviewde. We gaan ook niet kijken of het wel klopt wat ze allemaal zeggen, of ze nu wel of niet blowen, of de politie nu wel of niet schuld heeft enzovoort.

In plaats hiervan letten we op het volgende: wat zeggen ze nu precies, en waarom vertellen ze het op deze, en niet op een andere manier? Waarom kijken we met deze bril?

Iedere verteller houdt er rekening mee dat er een publiek is, en vertelt zijn verhaal zo dat het goed overkomt, dat hij het publiek overtuigt, niet zwak overkomt, maar ook niet te stoer, niet jaloers misschien maar ook niet te kil enzovoort.

Het hangt er natuurlijk vanaf wie er overtuigd moet worden, en voor wie de verteller geloofwaardig moet zijn. Het hangt er ook vanaf hoe het publiek reageert: welke vragen worden er bijvoorbeeld gesteld; hoe wordt de vraag gesteld, en wordt er bijvoorbeeld om sommige zaken gelachen, en om andere dingen niet.

Als je begrijpt waarom iemand bepaalde dingen zo zegt, en niet anders, begrijp je ook beter waar je rekening mee moet houden als je met zo iemand praat, en zijn problemen wilt begrijpen of helpen oplossen. Als ik bijvoorbeeld weet dat mijn neef vooral niet als probleemjongere over wil komen, dan zorg ik dat ik niet te veel over de problemen praat, maar vooral over oplossingen. Dit soort tips is voor de gemeente ook belangrijk, en het kan jullie helpen bij de selectie van de interviewfragmenten.

We kijken dus naar: hoe wil de geïnterviewde overkomen, en waarom is het belangrijk voor hem om precies zo over te komen?

Laten we eerst naar een stukje interview gaan luisteren. Jullie zullen straks zelf in groepjes nog naar andere fragmenten gaan kijken.

Vlak voordat dit stukje komt gaat het gesprek erover of Ruben, de geïnterviewde, vaak ruzie heeft.

Fragment 1

(R = 'Ruben', I = interviewer)*

69 R: ja ik zoek op zich niet vaak ruzie maar ze zoeken meer ruzie
70 met mij
71 I: ze zoeken meer ruzie met jou
72 R: dan vallen de eerste klappen en dan komen ze altijd aan met
73 hun ouders en dan gaan ze de wouten bellen
74 I: eh hun zijn begonnen en dan krijg jij de schuld van hun ouders
75 R: ja
76 I: maar waarover heb je dan ruzie altijd
77 R: ja: ik fiets langs, ik kijk ze een keer aan ofzo dan eh
78 'wat kijk jij' ik zo 'je moet je bek houden'en dan zo die kop
79 d'r uit, dan kom ik naar ze toe 'wat moet je' geven ze
80 klappen, nou ja, ik geef ze klappen terug
81 I: ja

De eerste vraag aan jullie:

- Ruben vertelt een verhaal over ruzie krijgen of maken. Wat wil hij nou bereiken met dit verhaal, denk je? (Is het duidelijk wie er begint? Geeft Ruben veel details? Is het duidelijk wie 'ze' zijn, en wat ze precies doen? Vertelt hij het alsof het heel soms gebeurt, of juist heel vaak?)
- Of: Welke indruk wil hij zeker niet maken?
- Waar zie/hoor je dat in zijn verhaal?
- Hoe krijgt hij dat effect voor elkaar?
- Of: Wat vind je sterk (geloofwaardig) aan zijn verhaal? Klinkt het logisch? Waarom wel/niet?
- Hoe bereikt hij dat effect?

Samenvatten: Ruben vertelt het verhaal zo dat duidelijk is dat hij er geen schuld aan heeft, of liever: dat hij er eigenlijk nooit schuld aan heeft. Iedereen wil hem pakken, en niet omgekeerd. Hij doet dat door te suggereren dat 'dingen altijd zo gaan': er komen klappen en dan geeft hij er een stel terug. Het klinkt allemaal ook erg logisch: iedereen geeft klappen terug als je klappen krijgt. Over wie het precies gaat, vertelt hij er niet bij.

- Stel dat hij het zou hebben verteld als iets dat één keer gebeurd was, en dat hij allemaal details zou hebben gegeven. Zou het dan net zo'n goed verhaal zijn geweest? Waarom niet?
- Waarom wil hij zo overkomen, denk je? Waarom is het belangrijk dat hij nooit begint met ruzie maken? Kun je begrijpen waarom hij het zo vertelt? Is het terecht?

Het tweede fragment is iets langer - laten we even luisteren.

Fragment 2

(M = 'Mark', P = 'Peter', O = 'Olaf', all = allen, I = interviewster)*

- 1 all ((gelach))
 2 M: Hoi, ik ben Mark ik hang altijd bij de springplank ((gelach))
 3 ja wat moet ik dan zeggen ja voor de rest toch niks
 4 P: de chauffeur komt
 5 I: ja wat doe je altijd als je hangt wat doe je daar dan
 6 M: gewoon een beetje voetballen, tieners eh beetje buurten
 7 enzo
 8 I: hebben andere mensen daar last van jullie dan of vinden jullie
 9 dat ze dan niet moeten zeuren ofzo
 10 P: nee, alleen mensen van de eh Tweespan af en toe maar ja, dan
 11 gaan we ook naar voren
 12 I: hebben je verder meer problemen gehad
 13 M: ja zat problemen
 14 I: wat voor problemen
 15 M: met politie, problemen thuis
 16 P: meidenproblemen
 17 M: Ja, dat heb ik dag en nacht ((gelach)) da's toch
 18 I: ja vertel es meer over die problemen
 19 M: problemen, nou ruzie met carnaval problemen,
 20 ik eh met diefstal heb ik problemen gehad, met blowen heb ik
 21 thuis problemen gehad, ik ben ontslagen geworden op het werk
 22 heb ik thuis problemen gehad
 23 I: **vind je het zelf ook problemen of vinden anderen het alleen een**
 24 **probleem**
 25 M: **ons mam vindt het meestal problemen maar ik niet hoor**
 26 I: **jijzelf niet**
 27 M: **nee ((gelach))**
 28 I: **hoe los je, als je problemen hebt hoe los je die dan op**

29 **M:** misschien beetje over praten
30 **I:** met wie?
31 **M:** met Peter, met ons mam ofzo met ons mam
32 **I:** en ik heb al gehoord dat de politie vaak problemen oplost
33 **M:** nee ((lacht))
34 **I:** niet?
35 **M:** de politie maakt ze alleen maar
36 **I:** maakt de politie problemen
37 **M:** ja
38 **I:** wat voor problemen maken die dan?
39 **M:** mensen vastzetten die onschuldig zijn ik eh
40 **P:** in het plein opsluiten
41 **O:** een boete geven voor een kratje bier
42 **M:** ja boete geven als je niet drinkt alleen bier werkt, wat doen
43 ze nog meer, blowen doet maar, dat mag ook al niet
44 **O:** (onverstaanbaar) als je je vriend helpt
45 **M:** ja, als je iemand helpt dan laaien ze je op terwijl je andere
46 maat op de grond ligt
47 **P:** kan nog wel een uurtje doorgaan ((lacht))
48 **I:** maar vinden jullie dat de politie dan echt altijd zonder reden
49 komt dan of hebben ze er ook wel een reden voor
50 **M:** ze komen wel met een reden maar ja, we zijn geen hanggroep die
51 problemen zorgt, dan komen hun zelf problemen maken, **we**
52 **hebben zelf weinig problemen alleen hun komen de problemen**
53 **meestal maken**
54 **I:** en die ruzies dan die je hebt gehad met carnaval en dat soort
55 dingen, heeft de politie daar ook voor gezorgd
56 **M:** daar heeft Peter voor gezorgd ((gelach)), ja dan ben ik heel
57 eerlijk hoor
58 **P:** niet allemaal
59 **I:** **en hoe is dat opgelost dan**
60 **A:** (onverstaanbaar) meegenomen
61 **M:** **eentje was opgelost door eh ja, door politie en die andere was**
62 **opgelost door eh, ja eigenlijk**
63 **P:** **taakstraffen**
64 **M:** **ja door taakstraffen en mensen vasthouwe- zetten die eh niks**
65 **hadden gedaan,**
66 **P:** **boetes**

De eerste vraag aan jullie:

- In het verhaal van Ruben werd duidelijk dat hij niet wil overkomen als een ruziezoeker, en zeker niet als iemand die ruzie maakt om niks.
- In het verhaal van Mark gaat het ook over de rol van de politie. Hoe wil Mark overkomen, denk je, als hij over de politie vertelt? Wat wil hij dus met zijn verhaal over de politie bereiken?
- Waar zie/hoor je dat in zijn verhaal?

- Heeft hij overal in zijn verhaal dezelfde mening over de politie? Zo nee: welke 2 meningen heeft hij over de politie? Waar zie je dat?
- Hoe komt het, denk je, dat Mark de ene keer over de problemen met de politie vertelt, en de andere keer over de dingen die de politie oplost? Kijk eens naar het soort vraag dat de interviewer stelt. Verschilt dit per keer?

'en ik heb al gehoord dat de politie vaak problemen oplost' (zou de politie te veel eer geven)

'en hoe is dat opgelost dan' (open vraag; niemand krijgt per se de eer, maar let op aarzelingen...)

Samenvatten: Op 1 plek in het interview geeft Mark de politie de schuld (maakt problemen), op een andere plek vertelt hij dat de politie problemen ook oplost. Dat heeft ook te maken met de manier waarop de interviewer het vraagt: in het eerste geval 'en ik heb al gehoord dat de politie vaak problemen oplost' kan Mark moeilijk 'toegeven' dat de politie de problemen vaak oplost, want dan zou de politie te veel eer krijgen. De vraag 'hoe is dat opgelost' heeft dat probleem niet en biedt zo meer openingen voor een gesprek over een politie die ook oplost.

Deze twee zaken kwamen vaak terug in de interviews:

- jongeren vertellen sterke verhalen waarin dingen altijd op dezelfde manier gebeuren, en zij hieraan geen enkele schuld hebben. De boze buitenwereld neemt hen te grazen. Hoe zou dat komen, denken jullie?
- Als je begint over problemen, en wie ze zou moeten oplossen, dan moet je de vraag zo stellen dat de politie niet bij voorbaat de schuld of de eer krijgt, en ook ruimte bieden voor eigen oplossingen

BIJLAGE 8

Artikel Eindhovens dagblad (01-06-2007)

Veel heftige verhalen voor de camera

Jongeren monteren film over problemen van hun leeftijdgenoten.

door Pieter Roos

VELDHOVEN - „Een meisje vertelde zo'n heftig verhaal, dat ze liever niet herkenbaar in beeld wilde”, vertelt Paola Sanders. Zij is een van de zestien Veldhovense jongeren tussen de twaalf en achttien jaar oud die met een camera in de hand op zoek zijn gegaan naar leeftijdgenoten met problemen voor het project 'Uit de shit'.

„Dit meisje heeft veel contact gehad met verschillende hulpinstellingen nadat ze uit huis was geplaatst. Ze wil niet dat iedereen weet dat zij diegene in de film is”, zegt Paola. Het project 'Uit de shit' is bedoeld om de problemen zichtbaar te ma-

'Een meisje vertelde zo'n heftig verhaal, dat ze niet herkenbaar in beeld wilde'

ken waarmee jongeren kunnen kampen. De interviews van de jongeren voor het project zijn inmiddels afgerond en de beelden voor de montage van de film geselecteerd. De film wordt op 16 juni aangeboden aan het Veldhovens gemeentebestuur.

Als hun project meer bekendheid kan geven aan de deskundigheid die beschikbaar is voor jongeren

foto Irene Wouters

De jongeren selecteren fragmenten uit de interviews voor de uiteindelijke film.

met problemen, vinden de deelnemers van 'Uit de shit' dat hun project al grotendeels is geslaagd. De jongeren spraken de afgelopen weken vooral met vrienden en bekenden. „Als je onbekenden gaat aanspreken, is het veel moeilijker.

Nu kon ik me veel beter voorbereiden”, aldus Paola Sanders.

De film, die met hulp van medewerkers van jeugdcentrum Odeon wordt gemonteerd, gaat een kwartier duren. Of de gemeente iets gaat doen met de film, is nog af-

wachten. Vooral nog zijn de jongeren tevreden met het project. En kan het wat deelnemer Bas Castelein betreft, landelijk ingevoerd worden. „Er zijn veel meer jongeren met problemen. Ook buiten Veldhoven.”

Straatspeeldag De Polders afgelast

VELDHOVEN - De straitspeeldag in De Polders, die op 13 juni gepland stond, gaat dit jaar niet door. Het wijkeplatform van de gelijknamige wijk heeft de derde editie van dit evenement laten vervallen, omdat dit in de buurt te weinig zou leven.

De straitspeeldag is door het wijkeplatform in het leven geroepen om in drukke straten één keer per jaar spelende kinderen voorrang te geven in plaats van het verkeer. Participatie van omwonenden is een voorwaarde om het evenement mogelijk te maken. Omdat er eind juni al een grootse wijkdag wordt gehouden door het wijkeplatform De Polders, heeft deze besluiten volgend jaar een nieuwe poging te ondernemen voor de straitspeeldag.

Wandel- en fietstocht

VELDHOVEN - Wandelaars en fietsers kunnen zondag hun hart ophalen. SAS (Stimuleren Actief Samenleving) Veldhoven-Dorp heeft een wandeling uitgezet richting Sondervick, in samenwerking met het IVN. Vertrek om 10.00 uur vanaf De Plaase, bij terugkeer rond 12.00 uur staat de koffie klaar en er is muziek van Ginidee. Het IVN afdeling Veldhoven/Vessem tekent zondag voor de twintigste editie van de jaarlijkse fietstocht van 25 kilometer. Vertrek tussen 11.00 en 11.30 uur vanaf camping Molenveld aan de Banstraat in Zandvoerde. Deelname is gratis.

BIJLAGE 9

Evaluatieverslag van K2

Evaluatie 'Uit de Shit!' Veldhoven.

Bijeenkomst d.d. 4-7-2007

K2, 's-Hertogenbosch

Aanwezig:

Jongerenwerkers: Björn Roos, Karel van Geel, Bo de Bruijn

Universiteit van Wageningen: Hedwig te Molder, Joyce Lamerichs, Petra Sneijder

K2: Renske Krijnen, Pascal Cup, Paul vander Klein (projectleider)

Inhoudelijk

“Wat doen jongeren in Veldhoven met hun shit? “ Weten we dat nu?

Gedeeltelijk, het gaat om de antwoorden van deze jongeren. Die zijn zeker niet representatief. Dat is ook lastig in een kwalitatief onderzoek. Veel deelnemende jongeren waren ook voor het jongerenwerk onbekend; de groep is dus breder dan het bereik van het jongerenwerk. Betrokken en slimme meiden, maar ook 'stoere' jongens die vooral geïnteresseerd waren in verhalen met celstraf en messen en dan nog een 'range in between'.

De cameraverloting en VVV-bonnen waren een goede garantie voor continuïteit. Goed om niet vooraf te zwaaien met dat 'lekkers'. Voor enkele jongeren was dat overigens wel de belangrijkste motivatie, maar de bijdrage van die jongeren was zeker de moeite waard.

Wat levert het op?

Kwetsbare verhalen, aanbevelingen, Loesje-teksten, een prima presentatie en een werkwijze.

Kwetsbare verhalen spreken voor zich. Soms terughoudendheid om alles precies te vertellen en te verbergen achter stoerdoenerij en 'ik los het zelf wel op'. De rechtstreekse verwoording van hun shit raakt de toeschouwer, zoals prima verwoord door burgemeester Jack Mikkers.

Aanbevelingen door jongeren:

- GGZV naast een GGZE
- geen straf voor vervelend gedrag maar hulp bieden als het gaat om signaalgedrag
- hulpverleners participeren in netwerken van jeugd (b.v. in de soos op Sondervick)
- goed kijken en in contact gaan met jongeren
- niet problemen vooraf rubriceren (drugs, alcohol, overlast) maar in contact blijven
- vertrouwen verdienen en vertrouwelijkheid respecteren (in dossiervorming en contact met ouders)
- erkennen dat veel jeugdigen problemen hebben met hun ouders (chtscheiding ed) en pesten

- jongeren voorlichten over problemen erkennen en omgaan met problemen
- drempels naar hulpverlening omlaag brengen
- jongeren zoeken eerst hulp in eigen kring

Loesie teksten:

Praten maakt pas gelukkig !

Alles komt goed, zei de hulpverlener

Maar dacht aan zijn eigen problemen

En daarom vertrouwde jij hem niet meer

If you need a friend

Be one

Sta voor je eigen mening

Blijf jezelf

Kom op voor jezelf,

Dus laat je niet manipuleren

Blijf niet in je dip

Maak er een disco – dip van

En doe dat op een ijsje

Of meng het met een zomers geurtje

En je fleurt weer op

Wilt u een nummertje trekken ?

Nummer 81:Wat is het probleem ?

Nummer 103 Wat is er nu weer !?!?

Echte vrienden !!!!!

Als je problemen hebt laten ze je vallen

Sluit je zelf niet op in je emoties

raadpleeg de helpdesk !

*Al het te moeilijk wordt
Sturen ze je door naar iemand die er ook niets van snapt*

*Leegte in mijn hart
Niemand ziet je staan*

Jij en ik, ik, ik

*Een hangplek waar mijn problemen erger worden
Of een gemeente die me helpt*

GGZ E V

*De oorzaak van een probleem
Is een ander probleem*

Rapportage ???

*Als ik een dagboek wil van mijn leven
Dan maak ik die zelf wel !*

Toen ik het hoorde kreeg ik meteen een betonnen maag

Ik heb geen straf nodig, maar hulp

Ze zeggen dat ik lui ben, maar ik kan niet leren door alle stress

Maak van een olifant geen mug

Genees het, voordat het littekens worden

Een prima presentatie met inleiding, stellingendiscussie en presentatie van de film. De opkomst van raadsleden (2) en mensen uit het zorgnetwerk (1) was bedroevend. Gelukkig was er in totaal wel een redelijke opkomst om tegenaan te praten. De burgemeester heeft in de eerstvolgende

raadsvergadering de film opnieuw vertoond, zodat de raadsleden alsnog op de hoogte zijn gebracht. Bestuurders en ambtenaar toonden zich enthousiast over het project, projectverloop en resultaten.

De werkwijze kenmerkt zich door een bottom-up benadering. Jongeren praten vrijer tegen leeftijdsgenoten. Het wantrouwen tegen beter wetende volwassenen is bij jongeren vrij algemeen. Misschien meer gezamenlijke bijeenkomsten beleggen, zodat de jongeren een grotere rol krijgen bij het verwerken van het materiaal, iets dat nu voor een groot deel is gedaan door K2 (Paul). Jongeren meer tijd met de camera geven; voor voldoende camera's zorgen en investeren in richtmicrofoons. Geluid blijft een probleem. De werkwijze om de jongeren zelf een top drie te laten samenstellen en verantwoorden moet beter uit de verf komen. Daar was nu te weinig tijd voor.

Trainingen

Het project is gecombineerd met het aanbod van de Universiteit van Wageningen om een try-out van de training Discursieve Actie Methode te verzorgen. De DAM zoomt in op taal en taalgebruik en beoogt te analyseren wat de kern van een verhaal is en wat de strategieën van een spreker zijn om –in zijn ogen- verwijtbaar gedrag te vermijden. De training aan K2 medewerkers en jongerenwerkers en zeker de bijdragen aan de bijkomst waar jongeren hun eigen materiaal duiden heeft zeker geleid tot verdieping bij medewerkers en jongeren. Naar de mening van Paul was er wel enige spanning tussen de inhoudelijke DAM-bijdrage en de resultaatgerichtheid en efficiëntie. Het was enige tijd onduidelijk hoe we de synergie moesten realiseren. In toekomstige projecten zou een combinatie van de DAM inbreng de houding- en interviewtraining van Maria Fonken een goede combinatie vormen. Ingrediënten van beide trainingen zouden een inhoudelijk goede startbijeenkomst garanderen. Daarnaast kan de DAM goed bijdrage aan het interpreteren van het eigen filmmateriaal van de jongeren door de jongeren. Hedwig adviseert om beeld en geluid te scheiden om scherper naar de taal te kunnen kijken en niet afgeleid te worden door beelden en de oordelen die daardoor kunnen ontstaan. Misschien moet je ervoor kiezen mensen al bij het interview onherkenbaar te laten zijn.

De cameratraining wordt niet hoog beoordeeld. De presentatie was zwak en de inhoud kan veel efficiënter tijdens een startbijeenkomst overgedragen worden. Het contact tussen de twee vrij jonge 'montagemensen' en de filmende jongeren geeft wel een beter overzicht op het gehele project voor zowel de jongeren als de twee 'montageboys'.

Faciliteiten

De locatie ODEON heeft veel toegevoegde waarde. Hoewel soms onrustig door repeterende bands was de toegevoegde waarde hoog, omdat jongeren er zich makkelijker thuis voelen. Het samen eten tijdens trainingen e.d. bevordert de betrokkenheid.

De camera's zijn goed te bedienen en voldoen goed. Aandachtspunt is de geluidskwaliteit. Steeds back-ups maken van het materiaal en bandjes hergebruiken is lastig. Beter 1 bandje toewijzen aan 1 filmende jongeren en het daarbij laten.

Het jongerenwerk was secuur in het uitlenen van camera's en bijbehorend materiaal. Extra camera's vanuit K2 waren zeer welkom. Het jongerenwerk heeft verder prima verantwoordelijkheid genomen voor beheer van formulieren waarmee toestemming voor gebruik is gevraagd aan jongeren en ouders.

Montage van de film heeft een goed eindproduct opgeleverd. In dat opzicht hebben de 'montageboys' goed werk geleverd.

Aandacht van de pers (ED en VPRO) gaven het project een extra boost.

Gebruik van de raadszaal voor de presentatie geeft –niet alleen voor de jongeren- extra status aan het product van hun inspanningen.

Financieel

De eindbalans moet nog worden opgemaakt. K2 zal daartoe contact opnemen met Cindy Schuurkens van het jongerenwerk van Stimulans. Naar het zich laat aanzien is er door K2 flink meer tijd geïnvesteerd voor projectontwikkeling en –uitvoering dan voorzien was. Een niet onbekend fenomeen als het om innovatieve projecten gaat.

Ten slotte

We zien terug op een inhoudelijk rijk project, waarin in goede samenwerking tussen alle partijen een goed product is gerealiseerd. Voor de voortgang is het van belang in contact te blijven met de filmende jongeren om niet –zoals volwassenen eigen is- op de loop te gaan met de inhoud van jongeren. Het is ook aan hun uitspraken te doen over het vervolg. De bottom-up benadering zal in een vervoltraject een rol moeten krijgen. Jongeren dienen een platform te krijgen om 'Uit de shit komen' vanuit hun perspectief te blijven bekijken.

Paul van der Klein

11 juli 2007

BIJLAGE 10

Verslag bijeenkomst NIGZ / GGD Nederland

Verslag bijeenkomst NIGZ / GGD Nederland

Aanwezig: Hedwig te Molder (Universiteit Wageningen), Joyce Lamerichs (Universiteit Wageningen), Sabine Neppelenbroek (GGD Nederland), Peter van Nierop (GGD Eindhoven), Petra Sneijder (Universiteit Wageningen), Jessica Hoek (NIGZ)

Na een presentatie van Petra over de 'Discursieve Actie Methode' en het Life21 project hebben we gekeken naar mogelijkheden voor het verankeren van de methode (training) bij het NIGZ en GGD Nederland.

Wat opviel is dat Discursieve Actie Methode (DAM) eigenlijk een concrete vorm van empowermentactiviteit is. In de vorm van een project als Life21 gaat het om een participatiemethode; jongeren worden aangezet tot reflectie op eigen handelen en dit om te zetten in concrete peer-to-peer activiteiten. Een andere manier waarop DAM in te zetten is, is als methode voor professionals om betere en effectievere gesprekken te voeren met de doelgroep. Ook is duidelijk dat DAM en de resultaten van Life21 niet alleen geschikt zijn voor de doelgroep jongeren, maar voor alle doelgroep en thema's die op de agenda staan in de gezondheidsbevordering.

Er is geen evidence based onderzoek geweest naar gedragsverandering op het gebied van gezondheid. Wel is aangetoond dat het kritische bewustzijn van de doelgroep toeneemt en dat de doelgroep tot eigen activiteiten komt rondom een thema. Ook is de participatiegraad te meten.

De universiteit Wageningen beaamt dat empowerment de nieuwe weg is voor gezondheidsbevordering. We zien ook dat ZON-MW steeds meer investeert in dit soort projecten. In het veld is dit nog niet helemaal doorgedrongen en ook tijdens de training met de Universiteit voor Humanistiek bleek dat er een gedragsverandering nodig is bij de beroepsgroep om te kunnen gaan werken met empowerment.

Het aanbod van DAM is zeer innovatief en wordt nog door geen enkele partij in Nederland aangeboden.

We hebben afgesproken dat GGD Nederland en het NIGZ ieder een andere rol kunnen vervullen in de verankering van DAM en Life21;

- GGD Nederland kan de informatievoorziening naar de GGD'en (werving), verzorgen, GGD-N brengt het in bij de vakgroep gezondheidsbevorderaars om te kijken naar mogelijkheden en kansen en GGD-N kijkt naar projecten waarin de methode aansluiting kan vinden (bijv. project seksuele hulpverlening).
- Het NIGZ kan de trainingen verzorgen voor professionals in de gezondheidsbevordering zowel op persoonlijke effectiviteit als op participatie.

Ook is besproken dat het waarschijnlijk niet wenselijk is om een train-de-trainers training te maken voor GGD'medewerkers met als doel dat zij weer de beroepsgroep gaan trainen. Wel kunnen de trainingen op gebied van persoonlijke effectiviteit of op het gebied van het opzetten van participatieprojecten interessant zijn voor GGD'medewerkers.

Sabine en Jessica bespreken dit verder binnen hun organisaties. Jessica zorgt voor het plannen van een datum in september voor een overleg met de mensen van de Universiteit van Wageningen, de coördinator opleidingen/trainingen NIGZ, de clustermanager Jeugd en haarzelf.

Verlag: Jessica Hoek

Senior medewerker/trainer/coach

BIJLAGE 11

Overzicht presentaties & workshops VIP plan

Titel	Omschrijving bijeenkomst
Startbijeenkomst VIP LIFE	Vergadering LIFE begeleidingscommissie 15 februari 2007
Presentatie over de aanpak en doelstellingen van VIP LIFE	Vergadering LIFE begeleidingscommissie 20 maart 2007
Presentatie over DAM	Vergadering K2, Brabants Kennis Centrum Jeugd, Den Bosch, 23 maart 2007
Presentatie over de aanpak en doelstellingen van VIP LIFE	Vergadering LIFE begeleidingscommissie 5 april 2007
Presentatie op Sociolinguïstische conferentie	ANELA Studiedag, Utrecht, 20 april 2007
Presentatie over de aanpak en doelstellingen van VIP LIFE	Vergadering LIFE begeleidingscommissie, 8 mei 2007
Pilot-training DAM, deel 1	Uitleg DAM aan medewerkers van K2 en jongerenwerkers uit Veldhoven, 9 mei 2007
Pilot-training DAM, deel 2	Toepassing DAM op gespreksmateriaal uit het project 'Uit de shit', 23 mei 2007
College over LIFE, VIP LIFE en DAM	Communication Methodology, Wageningen University, 29 mei 2007
Pilot-training DAM, deel 3	Reflectie op het materiaal samen met de cursisten en de doelgroep, jongeren, 30 mei 2007
Evaluatie pilot-training	Bijeenkomst K2, Den Bosch, 4 juli 2007
Presentatie DAM	Bijeenkomst met NIGZ en GGD Nederland in Utrecht, 5 juli 2007
Voortgangsrapportage LIFE	Afsluitende vergadering LIFE begeleidingscommissie, 12 augustus 2007
College over LIFE, VIP LIFE en DAM	Advanced Communication Science, Wageningen Universiteit, 10 en 13 september 2007
Overleg implementatie DAM training	NIGZ, 12 september 2007